

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra soukromého práva

**Odras římského práva v občanském zákoníku
(zák. č. 89/2012 Sb.)**

Bakalářská práce

Reflection of Roman law in the Civil Code (Act No. 89/2012 Coll.)

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc.

AUTOR PRÁCE
Michal Dršťák

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ostravě, dne 20. 2. 2024

Michal Dršťák

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval prof. JUDr. Michalu Skřejpkovi, DrSc., vedoucímu mé práce, za věnovaný čas, odborné rady, faktické připomínky a pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Římské právo je kolébkou právní kultury a má výrazný vliv i na současnou právní kulturu. Mnohé novodobé právní systémy na něj navazují. I nový občanský zákoník je návratem ke kořenům a nahrazuje zastaralý občanský zákoník poplatný době svého vzniku. Tato práce se věnuje těmto dvěma základům práva a jejím cílem je nalézt v moderním právu jejich římskoprávní vzor. Popisuje motivaci autorů zákona číslo 89/2002 Sb. k jeho vytvoření, komparuje a analyzuje právo věcí, věcná práva konkrétně držbu a vlastnictví a vybrané typy smluv.

KLÍČOVÁ SLOVA

Římské právo, občanský zákoník, prameny práva, slavní právníci, Corpus iuris civilis, Digesta, Codex, Iustinianus, Institutiones, superficies solo cedit, věc, rozdělení věci, držba a vlastnictví, kontrakty a obligace,

ANNOTATION

Roman law is the cradle of legal culture and has a significant influence on contemporary legal culture. Many modern legal systems build on it. The Civil Code is also a return to its roots and replaces the outdated Civil Code of the time. This thesis focuses on these two foundations of law and aims to find their Roman law model in modern law. It describes the motivation of the authors of Law 89/2002 for its creation, compares and analyses the law of things, rights in rem, namely possession and ownership, and selected types of contracts.

KEYWORDS

Roman law, civil code, sources of law, famous jurists, Corpus iuris civilis, Digesta, Codex Iustinianus, Institutiones, superficies solo cedit, property, division of property, possession and ownership, contracts and bonds

Obsah

1. Úvod	7
2. Právní vývoj římského státu a prameny práva	11
2.1 Doba královská	11
2.2 Období republiky	11
2.2.1 Zákon dvanácti desek	11
2.2.2 Pontifikální interpretace	11
2.2.3 Zákony centuriátního shromáždění	12
2.2.4 Právo honorární	12
2.3 Klasická římská jurisprudence	13
2.4 Doba poklasická	14
2.4.1 Kodifikace císaře Justiniána	14
2.4.2 Digesta seu Pandectae	14
2.4.3 Institutiones seu Elementa	15
2.4.4 Codex Iustinianus repetitae praelectionis	15
3. Vývoj právní úpravy soukromého práva na území České republiky	16
4. Hlavní zásady nového občanského zákoníku	18
5. Věci a jejich rozdělení	18
5.1. Věc	19
5.2 Veřejný statek	20
5.3 Plod	21
5.4 Hodnota věci	22
5.5 Lidské tělo	23
5.6 Živé zvíře	24
5.7 Majetek, jmění	25
6. Rozdělení věcí	26
6.1 Věci hmotné a nehmotné	26
6.2 Věci movité a nemovité	26
6.3 Věci zastupitelné a nezastupitelné	27
6.4 Věci zužitelné a nezužitelné	28
6.5 Věci hromadné	29
6.6 Součást věci	29
6.7 Příslušenství věci	30

7. Držba a vlastnictví	31
7.1 Držba	32
7.2 Nabytí držby	32
7.3 Řádná držba	33
7.4 Poctivá držba	33
7.5. Pravá držba	34
7.6 Držba vlastnického práva	35
7.7 Ochrana držby	35
7.8 Zánik držby	36
8. Vlastnictví	37
8.1 Omezení vlastnického práva	37
8.2 Nabytí vlastnického práva	38
8.2.1 Přivlastnění	38
8.2.2 Nález	39
8.2.3 Přirozený přírůstek	39
8.2.4 Umělý přírůstek	40
9. Kontrakty a obligace	41
9.1 Kupní smlouva	41
9.2 Povinnosti kupujícího a nebezpečí škody na věci.	43
9.3 Odpovědnost za evikci	44
9.4 Odpovědnost za vlastnosti a faktické vady věci	45
9.5 Zápůjčka	46
9.6 Výpůjčka	47
9.7 Výprosa	49
10. Závěr	51
11. Seznam použité literatury	54

1. Úvod

Svou práci bych chtěl uvodit mou motivací k jejímu sepsání. Protože téma této práce si mě vybralo, stejně jako já jeho. Již od mládí jsem byl fascinován historií a kulturou starověkého Říma. Na základní a střední škole mě v hodinách dějepisu vždy nejvíce zajímala tematika římské říše. Její založení prvním králem Romulem, doba republiky i doba císařství, punské války, vzpoury otroků a expanze do většiny v té době známého světa. Také rád sleduji filmy jako Gladiátor či Spartacus. Hltal jsem knihy jako Quo Vadis nebo Já, Claudius. Stejně nadšení pro starý Řím se mnou sdílejí i mí rodiče, se kterými jsem každé léto trávil v Itálii, kde jsem navštívil významné římské památky jako jsou Pompeje či Herkulaneum a mnoho dalších. Především však Řím. Věčné město. Založené podle legend roku 753 před naším letopočtem Romulem. Pravděpodobnější je však založení spontánnější cestou někdy v 6. století před naším letopočtem. V Římě jsem viděl Circus Maximus, Pantheon, Carracallovu lázně, latinský pahorek, a především koloseum a Forum Romanum, které bylo ústředním bodem římské moci. V muzeích jsem pohlédl do tváří starých Římanů. A představoval si jejich život. Avšak až studium římského práva vdechlo těmto osobám život. Do té doby jsem vnímal starý Řím jako něco, co se vymyká lidskému poznání nebo pochopení. Něco, co je již dávno ztraceno v prachu času. Díky studiu římských textů jsem viděl, že římská společnost byla dýchajícím organismem. Byla plná jednotlivců, kteří žili svůj každodenní život a měli každodenní problémy, které zažíváme i dnes.

Římské právo se, stejně jako římská společnost, postupem času vyvíjelo. A mělo na to až nepředstavitelné množství času. Přeci jen od jeho založení do sepsání Corpusu iuris civilis za vlády císaře Justiniána v roce 529 našeho letopočtu uběhlo více než 1000 let. První velkou právní památkou starověkého Říma byl Zákon dvanácti desek, který sepisoval, již dříve běžně využívané, zvykové právo známé starým Římanům a s největší pravděpodobností jen jasně definoval možné sporné otázky. O jeho běžném využívání v každodenním životě svědčí i to, že po jeho ztrátě již nebylo třeba jej znovu publikovat, protože byl každému vzdělanému občanovi znám. Bohužel původní text Zákona dvanácti desek nebyl dochován, i když z jiných právních památek máme představu o jeho obsahu. Nejdůležitější érou pro římské právo je klasické období, které splývá s dobou

císařského principátu. Je to etapa stability a ekonomického rozvoje, které dávalo římské právní vědě možnost se rozvíjet. Úroveň právní vědy byla nepřekonatelná a plně srovnatelná s právní vědou, kterou máme dnes. Právní argumentace v této epoše vynikaly vytríbeností a smyslem pro detail.¹ A pro mě jako čtenáře, také vysokou literární kvalitou, kterou je radost číst.

Je třeba upozornit na odlišnou strukturu římského práva proti dnešnímu. Římané neužívali ucelené právní kodexy² tak jak je známe dnes, ale právo se často odvozovalo z právních kauz, které vznikaly na systému uplatňovaných žalob. I to je důvod, proč je většina pramenů kazuistických. Systém žalob byl zpočátku jednoduchý. Postupem času se vyvíjel zejména díky práci praetorů, kteří měli za úkol ochranu práv občanů. Také je třeba upozornit na to, že ani po konci Římské říše římské právo nepřestalo existovat a právní školy se jím i nadále zabývaly a rozvíjely jej. Mnohé právní instituty, které přisuzujeme římskému právu jimi de facto nejsou, protože vznikly později, ale jsou z nich buď odvozeny nebo dovozeny. Případně sloužily pouze jako inspirace pro zcela nové instituty, které římské právo neznalo.

Rád bych také zmínil, že římské právo není pouze doménou kontinentálního evropského práva, ale jeho uplatnění je mnohem širší, protože bylo exportováno převážně díky koloniálním velmocem do velké části světa. A jeho prvky lze nalézt i v angloamerickém právním systému.

V českém právním prostředí je římské právo k nalezení již nejméně od poloviny 14. století, a to především v *Brněnské právní knize a Koldínově kodifikaci městských práv království českého a markrabství moravského*.³ Prvním významným a uceleným kodexem vycházejícím z římského práva byl na českém území kodex ABGB vydaný roku 1811 Císařem Františkem I.

¹ Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 10–18. ISBN 978–80–87284–65–0.

² „Kromě zmíněného zákona 12 desek, který se dá za kodex považovat se za další až další dá považovat tři volumina císaře Justiniána známější pod středověkým jménem *corpus iuris civilis*.“ Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 10–18. ISBN 978–80–87284–65–0.

³ Bílý, Libor Jiří. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde, 2003, s. 410. ISBN 80–7201–429–3.

A právě na tento průlomový kodex se odkazují autoři nového občanského zákoníku číslo 89/2012 Sb. Důvodem, proč autoři sáhli k takto možná až archaickému zákoníku, by mohlo být především to, co právní teoretici označují za materiální diskontinuitu v právu⁴, neboť hodnotový posun práva po roce 1948 příslušně reflektoval změnu společnosti. Mnohé instituty měly stále stejný název, ale jejich smysl se měnil. Po roce 1989 došlo k novým výrazným změnám v občanském zákoníku, kdy mnohé paragrafy byly zcela vypuštěny a nahradily je paragrafy jiné, reflektující změnu společenského řádu. Avšak samotná podstata již nebyla právně zacelitelná, neboť strukturálně byl stavěn jinak. Proto došlo k sepsání nového kodexu, dle vzoru zákoníků, které jsou duchovními nástupci práva římského. Tento nový kodex navrácí do svého středu právo rodinné, právo dědické, právo obchodní a také mnohé instituty známé z římského práva jako například výprosu.⁵

Tématem mé práce je odraz římského práva v občanském zákoníku číslo 89/2012 Sb. Avšak z důvodu, že inspirace římským právem je především v části věnované věcným právům a obligacím, se i má práce bude zabývat právě těmito částmi.

V první části své práce se chci věnovat právnímu vývoji Římského státu. Od dob královské po císaře Justiniána. Rovněž chci uvést významné prameny římského práva, které měly výrazný vliv na občanský zákoník, který používáme dnes.

V druhé části se chci zabývat vývojem právní úpravy soukromého práva v české republice, jejím zhodnocením, a také bych rád uvedl hlavní zásady této právní úpravy.

Třetí část věnuji objektům práva, to je vymezení věcí a jejich rozdělení.

⁴ „Materiální kontinuita na hodnotových základech práva materiální diskontinuita může znamenat posun hodnotového základu práva. Což se projeví v obsahu práva ve změně ústavy a jiných klíčových zákonů v interpretaci normativního textu. V posunu argumentačních závěrů a tak dále. Materiální diskontinuita je odklonem od dosavadních hodnotových východisek práva nemusí tak znamenat destrukci právního řádu.“

Prof. JUDr. Gerloch, Aleš, CSc. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 8. aktualizované vydání, 2021, s. 293. ISBN 978–80–7380–838–9.

⁵ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 2189. [citováno 2024–02–20].

Čtvrtá část bude rozvíjet část třetí a bude věnována věcným právům, a to držbě a vlastnictví.

Pátou částí chci svou práci uzavřít obligacemi.

Při vypracovávání práce se soustředím zejména na komparatistiku a analogii římského práva s platnou právní úpravou, abych zhodnotil míru inspirace a podobnosti mezi sebou. Nekladu si za cíl vytvořit dílo, které by dokázalo konkurovat pracím předních českých romanistů, kteří věnovali velkou část svého života římskému právu, a pro které je předání poznatků římského práva dalším generacím posláním a vášní. Touto prací chci posunout především sám sebe a své znalosti římského práva, protože římské právo je základem dnešního práva. A bez pochopení základů nelze zcela pochopit smysl a duch zákona.

2. Právní vývoj římského státu a prameny práva

2.1 Doba královská

Počátky vývoje římského práva byly spíše skromné a podobaly se zákoníkům prvobytně pospolné společnosti, které jsou k nalezení na více místech světa. Vycházely z obyčejových pravidel, což byly nepsané normy sakrálního charakteru, které vykládali kněží, takzvaní pontifikové. Tento mystický charakter práva, který nebyl dostupný běžným obyvatelům, příliš nepřál jeho rozvoji, a proto se za počátek římského práva považuje až Zákon dvanácti desek neboli Lex duodecim tabularum.

2.2 Období republiky

Po vyhnání posledního římského krále Tarquinia Superba se vytváří nová podoba státu, kde se do popředí dostávají volení magistráti⁶ a senátoři společně s lidovými shromážděními.

2.2.1 Zákon dvanácti desek

Největším dílem období republiky je Zákon dvanácti desek. Ač odkazuje na dobu královskou a její nepsané normy, jedná se o dílo čerpající až z dob římské republiky, které má vyjadřovat kompromis mezi patricii a plebeji.⁷ Jeho úkolem bylo fixovat sporné obyčejové normy, a to tak, aby bohatší patricijové nezneužívali u soudu svého postavení a nepřetvářeli ve svůj prospěch dosud nesepsané právo.

2.2.2 Pontifikální interpretace

Na Zákon dvanácti desek navazuje takzvaná pontifikální interpretace, kterou prováděli pontifikové, tedy kněží, kteří byli jakýmsi profesionálními právníky. Interpretace sloužila k tomu, aby upřesňovala a rozváděla jednotlivá ustanovení. Z dnešního pohledu se dají tyto interpretace přirovnat k současným právním

⁶ Otto, Jan. 1900. *Ottův slovník naučný*. Online. In: s. 597. Dostupné z: <https://archive.org/details/ottvslovnknauni29ottogoog/page/596/mode/2up?view=theater> [citováno 2024–02–20].

⁷ Otto, Jan. 1900. *Ottův slovník naučný*. Online. In: s.951. Dostupné z: <https://archive.org/details/ottvslovnknauni37ottogoog/page/n950/mode/2up?view=theater> [citováno 2024–02–20].

komentářům. V průběhu času docházelo k jejich tvořivému doplňování. Od třetího století před naším letopočtem proniká věda i mezi laickou veřejnost, což vede k zesvětštění dříve sakrálního práva na právo lidí.

2.2.3 Zákony centuriátního shromáždění

Zákony ke schválení centuriátním shromážděním⁸ mohli podávat pouze magistráti. Souběžně vznikla i dnes známá promulgace, tedy zveřejnění návrhu zákona ještě před jeho schválením, což bylo činěno veřejně, s dostatečným předstihem, aby se s ním členové shromáždění mohli předem seznámit. Dnes tento institut znamená zveřejnění již schválených právních předpisů např. ve Sbírce zákonů, které je podmínkou jeho platnosti. Zákony lidového shromáždění jsou známé také tím, že v jejich názvu se uvádělo jméno předkladatele. Známe proto zákony jako například *lex Iulia* nebo *lex Fufia Caninia*.

2.2.4 Právo honorární

Právo honorární vytvářeli praetori, a to soudní praxí a svou ediktální činností. Tato činnost však v přísném slova smyslu porušovala ústavu, neboť jediným zdrojem zákonů měly být zákony schvalované lidovým shromážděním. Význam praetorského práva je zejména v tom, že řešil mezery v právu, které běžné zákony neobsahovaly, a to proto, že vývoj římského práva nedokázal držet krok s vývojem římské společnosti a obchodu. Nutno tedy dodat, že praetorské právo se nakonec stalo hybnou silou změn římského práva a jeho význam v průběhu času neustále rostl.⁹

⁸ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc.; prof. JUDr. Urfus, Valentyn, CSc.; doc. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo*. Praha: Nakladatelství BECK, 1995, s. 5. ISBN 80-7179-031-1.

⁹ *Římské právo*. Online. In: iuridictum Encyklopedie o Právu. Stránka byla naposledy editována 16. 8. 2016 v 14:59. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/%C5%98%C3%ADmsk%C3%A9_pr%C3%A1vo [citováno 2024-02-20].

2.3 Klasická římská jurisprudenc

Toto období se vyznačovalo politickou stabilitou a ekonomickou prosperitou, což vedlo k rozkvětu římské kultury a římské právní vědy. Právě toto období bylo tím, které dnes považujeme za vrchol římské právní učenosti.

Římští císařové a jejich dvory se v tomto období obklopovali těmi nejschopnějšími právníky, kteří za své služby dostávali zvláštní výsady např. právo udílet dobrá zdání jménem císaře. Tito právníci, díky právu udílet dobrá zdání jménem císaře, vytvářeli novou část práva, neboť jejich právní názory takto vyjádřené, měly sílu zákona. Tuto skutečnost také reflektoval ve svém díle Gaius. Díky vysoké váženosti právníků té doby, vznikají nejpracovitější díla právní vědy včetně zákonů, které precizně upravovaly potřeby římských občanů.

Mezi nejznámější jména římských právníků patří zejména Marcus Antistius Labeo, který každoročně půl roku působil jako právník v Římě a půl roku se věnoval pouze tvůrčí činnosti, kdy vytvořil na 400 různých spisů. Tyto spisy se v pozdějším období dostaly až do Digest císaře Justiniána.

Dalším významným právníkem byl Gaius Ateius Capito, který oproti Labeovi pracoval ve službách císaře Oktaviána. Jejich rivalita vedla k vytvoření tradice dvou škol, a to Sabiniánů a Prokuliánů. Tyto jejich spory jsou součástí Gaiovy Učebnice práva ve čtyřech knihách.

Gaius je autorem poměrně neznámým. Pravděpodobně se nevěnoval právní praxi, ale učil a psal. Zejména císař Justinián si jeho literární činnosti velice vážil a dal mu čestný titul noster Gaius neboli náš Gaius. Důvodem úspěchu jeho literárního díla bylo zejména to, že bylo napsáno velice přístupně. Jeho texty se dochovaly do současnosti a staly se jedním z pilířů studia římského práva. V době poklasické, s nástupem vulgarizace práva, se jeho učebnice staly velice populární pro svou jednoduchost a přehlednost, kterou možná díla váženějších autorů postrádala a v době úpadku římského práva bylo proto raději saháno k jednodušší a přístupnější materií.

Nelze také pominout trio nejpůsobivějších autorů klasické římské jurisprudenc, a to Aemilia Papiniana, Iulia Paula a Domitia Ulpiana. Všichni tři zmiňovaní byli exponovanými úředníky na císařském dvoře, což se jim nakonec vymstilo, jelikož

údajně všichni tři zahynuli násilnou smrtí. Jejich dílo je však učinilo nesmrtelnými a stalo se jádrem Justiniánových Digest.

2.4 Doba poklasická

Doba poklasická, o které se také hovoří jako o období nástupu vulgarizace práva, se vyznačovala tím, že extrémně stoupalo množství zákonů, které vydával přímo císař. Právní věda upadala, texty zákonů se staly neurčité, byly psány nepřístupným způsobem a mnohé zákony si navzájem odporovaly. Následkem toho vznikalo, na druhé koleji, mnoho různých interpretací, které se snažily vyložit to, co je v zákonech neurčité, nesrozumitelné a mnohdy psáno jazykem, který byl v praxi zcela nepoužitelný. Tato vulgarizace práva byla odchodem od zavedených logických postupů klasiků, kdy docházelo k jejich zjednodušování a zcela se opustilo od rozlišování jemných nuancí v právu, které byly příznačné pro období klasické. Příčinu lze nalézt v tom, že klasická díla, která nebyla zcela srozumitelná, byla mnohokrát přepisována a zjednodušována, což nakonec vedlo k úpadku i těchto klasických děl.

2.4.1 Kodifikace císaře Justiniána

Po dlouhé etapě úpadku v poklasickém období nastoupil na trůn východořímské říše císař Justinián, jehož cílem bylo navrátit římskému právu jeho slávu a sepsat římské právo do kodexu tria volumina, který dnes známe pod názvem *Corpus iuris civilis*.¹⁰

2.4.2 Digesta seu Pandectae

K sepsání takto významného díla by nestačil jeden, byť velice talentovaný právník, ale byla vytvořena komise vedená Tribonianem, který byl přednostou císařských kanceláří, a která měla za úkol tento gargantuovský úkol přivést k životu. Komise musela prostudovat 2000 právních dokumentů, přečíst více než 3 miliony řádků

¹⁰ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc.; prof. JUDr. Urfus, Valentyn, CSc.; doc. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo*. Praha: Nakladatelství BECK, 1995, s. 81–85. ISBN 80–7179–031–1.

písma, což bylo značně rozsáhlejší než konečná podoba Digest, a proto muselo být velice pečlivě zvažováno co je a co již není podstatné. Také bylo nutné mnohé pasáže modernizovat, a to tak, aby odpovídaly stavu společnosti, a aby pouze nedošlo ke konzervaci práva dob minulých.¹¹

2.4.3 Institutiones seu Elementa

Institute byly de facto učebnicí práva pro nové právníky a také oporou v právní praxi. Je de facto postavena na Gaiově učebnici a každodenních případech, popsaných Gaiem. Vypracování tohoto díla bylo poměrně rychlé, neboť Gaiův základ se pouze proškrtal a doplnil o institute jiných autorů, zejména právníka Marciana. Struktura učebnice na sebe průběžně navazuje oproti formálnějším Pandektům, kde je přísné dělení na jednotlivá témata.¹²

2.4.4 Codex Iustinianus repetitae praelectionis

Tento kodex měl harmonizovat Digesta a Institute s padesáti císařskými rozhodnutími, která byla vydána dříve než Digesta a Institute. Tento kodex měl dvanáct knih a zabýval se právem církevním, veřejným, soukromým a trestním.

Z předchozích odstavců je zřejmé, že historie římského práva se nevyvíjela pouze zdárně vpřed, ale připomínala jízdu na horské dráze. Po pomalém rozjezdu v době královské stoupala k vrcholu v období republiky se Zákonem dvanácti desek a praetorským právem. Republiku střídalo klasické období z dob prvních císařů, kdy dosahovala římská jurisprudence svého vrcholu, který již nebyl překonán, aby následně v období posledních císařů právní vzdělání a právní praxe upadla a vulgarizovala se. Ale v době, kdy se již zdálo, že osud římského práva je definitivně zpečetěn, a to po pádu západořímské říše, se ve východořímské říši v Konstantinopoli posadil na trůn císař Justinián, který chtěl pro svou říši nové

¹¹ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc.; prof. JUDr. Urfus, Valentyn, CSc.; doc. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo*. Praha: Nakladatelství BECK, 1995, s. 46. ISBN 80-7179-031-1.

¹² Blaho, Peter; Skřejpek, Michal. *Justiniani Institutiones, Justinianánské institute*. Praha: Nakladatelství Karolinum, I. vydání. ISBN 978-80-246-1749-7.

právo, které vycházelo z práva klasického období. Navrátil mu tím jeho ztracenou kvalitu a díky tomu se římským právem dá inspirovat i v zákonech současnosti.

3. Vývoj právní úpravy soukromého práva na území České republiky

V prvé řadě je nutné definovat co je to soukromé právo.

Tradičně bývá soukromé právo definováno jako právo, které slouží zájmům individua, na rozdíl od veřejného práva, které slouží zájmům celku.¹³

Tuto definici již zavedl slavný Ulpianus. Zjednodušeně lze říct, že soukromé právo je to, co není veřejným právem a veřejným právem je to právo, ve kterém vystupuje veřejná moc.

Na území českých zemí dlouhodobě neexistoval ucelený kodex soukromého práva. Prvním pokusem o tuto kodifikaci je Code Theresianus, následovaný Josefínským občanským zákoníkem. Oba tyto právní předpisy nebyly ucelené a neobsahovaly veškeré soukromé právo. To se podařilo až Všeobecnému zákoníku občanskému ABGB z roku 1811, který byl v Československu platný do roku 1950. V Rakousku je v novelizovaném znění platný stále. Po rozpadu rakouského mocnářství a vytvoření Československa byla roku 1920 zahájena práce na zákoníku novém, který by navazoval na právní tradice ABGB. Tento nový zákoník měl vejít v platnost roku 1937, k čemuž však, vzhledem k historickému vývoji, nedošlo. Jedním z hlavních úkolů zákoníku z roku 1937 bylo sjednocení práva na českém a slovenské území, neboť na území Slovenska neplatil zákoník ABGB nýbrž právo Uherských zemí.

Po únorovém převratu v roce 1948 došlo k výraznému politickému, kulturnímu i právnímu posunu, a to tak, že z občanského zákoníku bylo vytrženo právo rodinné a dle vzoru Sovětského svazu se osamostatnilo i právo pracovní. Z důvodu ideologizace práva byl význam práva soukromého značně potlačen,

¹³ Česko. *Důvodová zpráva k občanskému zákoníku 2012*. Online. In: Praha. 2012. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> [citováno 2024-02-20].

a to i proto, že soukromé právo bylo vnímáno jako buržoazní přežitek, který v socialistické společnosti nemá místo. Je tedy zřejmé že s nástupem občanského zákoníku z roku 1950 dochází k výrazné diskontinuitě od tuzemských, ale i evropských právních konvencí a původní instituty, ač si zachovaly původní názvy, již byly naplněny novým obsahem. Následující zákoník z roku 1964 dokončil započatý odklon od původních právních tradic a zvyklostí. Nejvýraznějšími posuny, které zákoník z roku 1964 zavádí, je potlačení dispozitivních norem na úkor norem kogentních, což je typické pro právo veřejné a dochází tak ke zveřejnoprávnění soukromého práva. Dalším příkladem je široké uplatnění zásad absolutní neplatnosti při vadách právních jednání, což výrazně omezuje autonomii vůle, kdy zákon nepřihlíží k vůli stran, ale doktrinárně dbá na dodržení litery zákona.

Po revoluci v roce 1989 dochází k dalším společenským, politickým, hospodářským i právním změnám, před kterými Zákoník číslo 40/1964 Sb. již nemohl obstát. Velice zrychlenými procesy docházelo k derogaci¹⁴ paragrafů zcela nevyhovujících a k urychlenému přijetí paragrafů nových. Ani samotná koncepce občanského zákoníku nemohla vyhovovat nové demokratické a kapitalistické společnosti. V průběhu 90 let došlo k desítkám novelizací, které měly snahu občanský i obchodní zákoník modernizovat. V důsledku vysokého tempa změn docházelo k nekoncepčnostem, které se projevovaly zdvojenou úpravou stejných či podobných institutů jak v občanském, tak v obchodním zákoníku, což vytvářelo mnoho nejasností, neboť obchodní zákoník byl vůči občanskému zákoníku zákonem speciálním a měl tedy pouze upravovat to, co občanský zákoník neupravuje.

¹⁴ *Derogace*. Online. In: iuridictum Encyklopedie o Právu. Stránka byla naposledy editována 18. 2. 2007 v 17:12. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz/w/Derogace> [citováno 2024-02-20].

4. Hlavní zásady nového občanského zákoníku

Příklon zpět do rodiny evropského kontinentálního práva, s důrazem na tradice střeoevropského právního myšlení, se stává nový občanský zákoník vedený pod č. 89/2012 Sb. Východiskem nového občanského zákoníku je vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, který nestihl vejít v platnost, a který byl hlubokou modernizací rakouského Všeobecného zákoníku občanského čili již dříve zmiňovaného ABGB. Přirozeně však nemůže jít o plnou recepci tohoto zákona, neboť od té doby uběhlo již více než 70 let, a proto některé jeho instituty byly zastaralé anebo neexistující. Nový občanský zákoník se inspiruje v současném rakouském, ale i švýcarském, německém, italském, nizozemském a dalších zákonících.

Je tedy zřejmé, že nový občanský zákoník je návratem do lůna evropské, kontinentální, právní tradice. Tento vývoj výrazně připomíná vývoj ve starém Římě, kdy ze skromných začátků vycházely první kodexy, které vrcholily kodexem ABGB a připravovaným zákoníkem z roku 1937. Následovalo období, kdy tradiční právo bylo vykořeněno a nahrazeno jiným a zjednodušeným. Dalo by se to připodobnit k vulgarizaci práva v poklasickém období starého Říma. Po roce 1989 však přichází jakási forma obrody a návratu zpět v čase, podobně jako to udělal císař Justinián.

5. Věci a jejich rozdělení

V této části se práce bude zabývat věcmi a jejich rozdělením. Postup bude systematický, podle občanského zákoníku s tím, že určitá ustanovení budou uváděna zvlášť včetně jejich paragrafového znění, a to zejména v části všeobecných ustanovení, která zakotvují, co je věcmi a jaké druhy věcí jsou. Ve druhé části se bude práce věnovat jejich rozdělení.

5.1.Věc

Věc je v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebám lidí.¹⁵

Věcí se rozumí to, co není člověkem a zároveň slouží k potřebě lidí. Z toho vyplývá, že věci mají mít svou užitečnost a zároveň by měly být člověkem ovladatelné. Jelikož např. takový blesk není člověkem ovladatelný, a tím pádem postrádá i svou užitečnost, nemůže se jednat o věc ve smyslu tohoto ustanovení, avšak nelze zpochybnit jeho existenci.

Oproti současné definici římské právo výslovně zmiňuje, že za věc se považují i práva s věcí spojená, což je výstižnější, jelikož není na první pohled jasné, že za věc, která slouží potřebě lidí, může být považováno i právo. Dalším rozdílem oproti současné úpravě je také to, že jasně definuje, že věc není člověk, což se rozchází s římským právem v tom smyslu, že Římané považovali otroka za věc, avšak i v římském právu docházelo v průběhu času k různému nahlížení na tuto problematiku, když za usmrcení otroka se platila pokuta poloviční oproti člověku svobodnému. Otok byl považován spíše za člověka, i když s menší hodnotou. Římské právo dokonce doporučovalo, aby rodiny byly, pokud by to bylo možné, prodávány společně. V případě, že by to nebylo možné, pak doporučovalo alespoň společný prodej matky s dítětem, což jasně ukazuje, že římské právo si bylo vědomo odlišnosti otroka od věci, a také skutečností, že věci nejsou nadány vůlí, když otrok v dobách starého Říma zcela běžně vykonával základní právní úkony, ač právní konstrukce z římského období jasně říkala, že otrok pouze vykonává vůli svého pána. Další odlišností je to, že „*římské právo dbalo o to, aby se rozlišovaly věci, které mohly být předmětem právního jednání mezi jednotlivci, a které byly z této možnosti vyloučeny, třebaže k potřebě lidí sloužily*“¹⁶.

¹⁵ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 489. [citováno 2024-02-20].

¹⁶ Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 21. ISBN 978-80-87284-65-0.

5.2 Veřejný statek

„Věc určená k obecnému užívání je veřejný statek.“¹⁷

První věc, kterou je nutno vyjasnit je to, co zákonodárce myslí pod pojmem veřejný statek a tím je hledisko užívání bez ohledu na to, kdo je vlastníkem věci, je tato věc veřejným statkem, pokud je určena k obecnému užívání to je užívání veřejností. Rozhodující je tak stav zamýšlený nikoli faktický¹⁸

Zjednodušeně je veřejným statkem to, co je dáno k užívání všem a není tedy ve výlučném soukromém vlastnictví jednotlivce případně skupiny jednotlivců.

Římské právo pojmu veřejný statek neužívalo, avšak důrazně rozlišovalo mezi věcmi commercium a věcmi extra commercium, tedy věcmi, které mohou být předmětem obchodu a které nemohou. Res extra commercium tedy věci vyňaté z obchodu se dělí na věci božského práva, kam patří věci posvátné (chrámy), věci zasvěcené (hřbitovy) a věci svaté (hradby a brány měst).¹⁹ Druhou skupinu tvořily věci lidského práva. Jednalo se o věci, které odporovaly vlastnictví fyzickou osobou jak svou formou (nebylo možné je fakticky ovládnout), tak také z veřejného či státního zájmu.²⁰ Do skupiny těchto věcí patří zejména vzduch, tekoucí voda, moře a mořský břeh. Avšak i v této definici existuje výjimka a to, že pokud na břehu moře byla postavena vila či lázně, tak po dobu existence těchto staveb bylo pobřeží, na kterém byly postaveny, součástí těchto staveb, a tedy se po přechodnou dobu staly součástí soukromého vlastnictví. Poslední skupinou věcí jsou ty, které jsou v majetku státu či obce, a které v některých

¹⁷ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 490. [citováno 2024-02-20].

¹⁸ JUDr. Schön, Monika, Ph.D., *Komentář zákona 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 490*. Online. Verlag Dashöfer. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-490-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojfP1DmnWo4O-Y18zWqLrK87za8wA/> [citováno 2024-02-20].

¹⁹ „Gaius: „*Za posvátnou věc však považujeme pouze to, co bylo vysvěceno z vůle národa římského například zákonem o té věci vydaným anebo usnesením senátu přijatý.*“ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 97. ISBN 978-80-7380-054-3.

²⁰ „Gaius: *základní rozdělení věcí se tedy svádí do dvou skupin. Jedny jsou totiž (věci) práva božského, druhé (věci práva) lidského.*“ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 97. ISBN 978-80-7380-054-3.

případech mohly být i vlastnictvím jednotlivce. Zajímavostí je, že římsští právníci rozlišovali i takové nuance, jako byla tekoucí voda od netekoucí, tedy jezer a rybníků, protože ty byly součástí pozemků na jejíž březích se tyto vodní plochy nalézaly. Znění tohoto paragrafu je oproti k římskému právu spíše strohé a dává široký prostor jeho výkladu. Za úvahu by stálo vydělit skupinu věcí, které jsou patrně součástí veřejného statku, ale nejsou přímo zmíněny a zasloužily by si speciální zmínku, jako je například voda v řece či vzduch. Je samozřejmě otázkou k čemu by toto konkrétní určování vedlo, zda by znění zákona nebylo příliš mohutné a proto nepřehledné.²¹

5.3 Plod

„Plod je to, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy, jak je dáno jejím obvyklým účelovým určením a přiměřeně k němu, ať s přičiněním člověka nebo bez něho“²²

„Užitky jsou to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy“²³

Plodem se rozumí to, co vzniká z věci plodonosné, kterou vlastníme. Jedná se například o plody ovocných stromů, mláďata zvířat nebo také mléko, či jiné produkty, které nám může dané zvíře poskytnout, např. koňské žíně. Důležitý v tomto ohledu je okamžik, kdy se plody stávají samostatnými, tedy jsou odděleny od věci plodonosné, např. sklizení ovoce, vyčesávání žíní, dojení mléka nebo narození mláďete.

Naopak užitek rozumíme to, co je nám pravidelně poskytováno z právní povahy. Jedná se například o úroky nebo nájmy.

²¹ „Gaius: Ty, které jsou veřejné, nejsou – jak se uznává – v majetku nikoho: má se totiž za to, že patří pospolitosti samé. Soukromé jsou ty, které jsou ve vlastnictví jednotlivců.“

Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 97. ISBN 978–80–7380–054–3.

²² Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 490. [citováno 2024–02–20].

²³ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 491. [citováno 2024–02–20].

Římské právo se v tomto chová podobně, když plody rozděluje na přírodní a civilní. Civilními rozumíme, dnes používaný termín, užitky. Dnešní právo hovoří o věci plodonosné, která je definována tak, že její používání je opakované a pravidelné. Zajímavostí je že Paulus, s odkazem na Juliana, považuje za plodinu i to, co je získáváno z hlinišť a kamenolomů, což je mírně matoucí, neboť tyto zdroje mají jasně daný limit, a proto, ač splňují opakovanost tak, dle názoru autora, nesplňují pravidelnost, jako je tomu například u lesů či vinic, kde se plody pravidelně a téměř přirozeně obnovují a lze hovořit o jejich nevyčerpitelnosti.²⁴

5.4 Hodnota věci

„Hodnota věci, lze-li ji vyjádřit v penězích, je její cena. Cena věci se určí jako cena obvyklá, ledaže je něco jiného ujednáno nebo stanoveno zákonem.

Mimořádná cena věci se stanoví, má-li se její hodnota nahradit, s přihlédnutím ke zvláštním poměrům nebo ke zvláštní oblibě vyvolané náhodnými vlastnostmi věci.“²⁵

O mimořádné ceně se v právní praxi hovoří jako o ceně zvláštní obliby. Jedná se o hodnotu, kterou samotný majitel dané věci přisuzuje, neboť má specifické vlastnosti, které danou věc, pro něj hodnotově dalece převyšují, cenu obvyklou. Takovou věcí může být například fotoalbum s fotografiemi majitelových dětí, které existují pouze v tomto jediném exempláři, hodinky či šperk, které dítě dostane od svých rodičů při zvláštní příležitosti, jakou může být například svatba, promoce atd. Určení hodnoty této věci její obvyklou cenou by bylo zcela nepřiměřené, neboť pro samotného majitele se hodnota této věci jeví jako nevyčíslitelná.

²⁴ „Paulus Dig. 50, 16, 77: Iulianus napsal, že označení „plodiny“ není užíváno pouze pro obilí nebo zeleninu, ale také pro to, co je bráno z vinic lesů určených ke kácení, z hlinišť a kamenolomů.“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 25. ISBN 978–80–87284–65–0.

²⁵ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 492.

[citováno 2024–02–20].

Hodnota věci se v římském právu určovala vždy pouze v penězích a důvodem byla jedna ze zásad římského práva, která stanovovala, že rozsudek smí být formulován pouze na jasně určenou částku v penězích. Otázku určování ceny římské právo řešilo tak, že cena byla dohodnutá nebo se určil způsob, jakým bude určena později. Využití našlo například v případě, kdy mlynář ještě před sklizní, kupoval úrodu pšenice, přičemž mohl předem dát zálohu na plody, které teprve vzniknou a následně se po sklizni určovala konečná cena cenou obvyklou v době sklizně. Zaplacená záloha byla od konečné ceny odečtena. Dalším způsobem zjištění hodnoty věci bylo využíváno při stanovení výše náhrady škody, kde se vycházelo z ceny obvyklé, tedy ceny průměrné.

Římské právo neznalo cenu obliby, avšak se jí zabývalo a z mistrného právního posouzení Paula je patrné, z jakého důvodu jej neuznávalo.²⁶ Paulus správně podotýká, že cena věci se oblibou jednoho fakticky nezvětšuje pro druhého, a tak pokud mám v držení věc, která pro jednoho má cenu náklonnosti, v dnešní době cena zvláštní obliby, nestává se tento člověk o nic bohatším, než kdyby ta věc cenu obliby neměla. Zjednodušeně cena výše zmíněných hodinek může mít pro majitele cenu nedozírnou, avšak pro druhého mají tyto hodinky cenu obvyklou, z čehož Paulus dovozuje, že je tedy nesmyslné s touto cenou právně operovat.

5.5 Lidské tělo

„Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věcí.“²⁷

Současné a římské právo se shodují na tom, že člověk nemůže být objektem práva, opět s výjimkou v podobě otroků. Římské právo, ale také z obchodu striktně

²⁶ „Paulus Dig. 9, 2, 33: Mám za to, že když jsi zabil mého otroka nemá se při ocenění zohlednit náklonnost k němu, například kdyby někdo zabil tvého přirozeného syna, kterého jsi chtěl za mnoho koupit, nýbrž ta cena, jakou by měl pro každého. Sextus pedius totiž říká, že se hodnota věcí stanoví obecně, nikoli na základě náklonnosti, nebo jejich užitečnosti pro jednotlivce. A tak ten, kdo drží svého přirozeného syna, není o nic bohatším jen proto, že ho koupil za vysokou cenu, než kdyby ho držel někdo jiný, ani ten, kdo drží cizího syna, nemá tu částku, za jakou by ho mohl prodat otci.“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 26–27. ISBN 978–80–87284–65–0.0.

²⁷ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 493. [citováno 2024–02–20].

vylučovalo části lidského těla, i když byly odděleny jakýmkoliv způsobem, což by mělo z moderní úpravy v tomto paragrafu vyplývat obdobně. Avšak v občanském zákoníku existuje drobná klička nebo snad spíše výjimka, která za určitých okolností části lidského těla za věci přeci jen považuje. Touto výjimkou je ust. §112 které říká, že člověk může přenechat část svého těla jinému, za podmínek stanovených jiným právním předpisem a vytváří další výjimku v tom, že části lidského těla, které lze bezbolestně odejmout bez znecitlivění a které se přirozeně obnovují jsou považovány za věci movité a mohou být tedy předmětem obchodu za úplatu.²⁸ Tato výjimka byla do zákona vložena s ohledem na zákon číslo 285/2002 Sb. o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů. Bez tohoto ustanovení by darování např. kostní dřeně, krve či ledviny nemělo žádnou právní oporu v občanském zákoníku. Druhá část tohoto paragrafu hovoří o částech těla, která lze bezbolestně odejmout a které se přirozeně obnovují, např. vlasy, které se běžně vykupují a vytváří se z nich paruky.

5.6 Živé zvíře

*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.*²⁹

V římském právu není téma zvířete jako věci příliš rozvinuto. Jedinými výjimkami jsou zvířata, která jsou schopná nosit a tahat břemena. O těchto zvířatech se mluví jako o mancipačních věcech, kteréžto věci měly pro Římany speciální význam, a proto se na ně stahoval formální převod vlastnictví. Oproti tomu současné právo již o zvířatech hovoří jako o tvorech nadanými smysly a ustanovení o věcech se tedy na ně použije pouze obdobně. Co je tím myšleno? V důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku se doslova uvádí že „nová úprava se vymaňuje z dogmatu římského práva o „bučících nástrojích“ a z právního pojetí zvířat jako

²⁸ Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo a nový občanský zákoník I.: Věci a jejich dělení*. Online. In: Všehrd – Spolek českých právníků.

Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/rimske-pravo-a-novy-obcansky-zakonik-i-veci-a-jejich-deleni_b6ab7106-bd6f-4b5a-a882-d7084432f9d9 [citováno 2024–02–20].

²⁹ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 494. [citováno 2024–02–20].

věci v právním smyslu."³⁰ Z tohoto ustanovení je patrné, že zákonodárce chce zvířata jako živé tvory vydělit od masy ostatních věcí, a to z důvodu jejich vnímání, což má mít následky pro právní jednání, kdyby nebylo vhodné, aby se do zástavy dával například pes, který by mohl pobyt u jiného člověka špatně nést a utrpěl by tak nějakou formu psychického strádání. Naopak tím, že uvedl doslovně, že se jedná o živé zvíře možná až nadbytečně dává najevo, že například maso v řeznictví již není zvířetem, ale typickou věcí v běžném slova smyslu a nepoužívá takto zvýšené ochrany, což z logiky věci je zřejmě každému jasné.

5.7 Majetek, jmění

„Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.“³¹

Slovo majetek, jak vyplývá z tohoto ustanovení, je v občanském zákoníku definováno jako vše, co osobě patří.

Oproti tomu římské právo za majetek označuje nejen věci, ale i to co se dá vymáhat, například pohledávky nebo se může jednat také o věci držené v dobré víře, ale i věcná břemena jako třeba právo průhonu dobytka. Naopak jmění je v občanském zákoníku definováno jako souhrn jeho aktiv a pasiv, což je rozdíl oproti právu římskému, kde termín jmění je užší než majetek, protože se jedná pouze o to, co někdo vlastní. Z toho je patrné, že slovo majetek a jmění si, v průběhu času, zdá se prohodili své role.

³⁰ Mgr. Kessler, Tomáš. *Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku*. Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 19. 4. 2012, ID: 82444 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html> [citováno 2024–02–20].

³¹ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 495. [citováno 2024–02–20].

6. Rozdělení věcí

6.1 Věci hmotné a nehmotné

Základním rozdílem mezi občanským zákoníkem a římským právem, co se týká věcí hmotných, je v tom, že občanský zákoník považuje za hmotné ty věci, které jsou ovladatelnou částí vnějšího světa a mají povahu samostatného předmětu. Oproti tomu římské právo jako hmotnou věc vidí pouze to, čeho se lze fyzicky dotknout. Tento rozdíl je především v tom, že římské právo se nemuselo zabývat věcmi jako je například počítačový software, který se zcela jistě dá považovat za hmotnou věc, splňuje definici ovladatelné části vnějšího světa, avšak fyzicky se jej dotknout nedá, neboť jeho nosič jím není přímo, a navíc v dnešní době se již většina softwaru distribuuje bez fyzických médií pomocí internetu. Co se týče věcí nehmotných, tak římské právo je neznalo jako my dnes a využívalo je pouze v případech jako jsou služebnosti nebo právo nabýt pozůstalost. Oproti tomu dnešní právo za věci nehmotné považuje především právo autorské nebo patentové. Tyto věci se zcela vymykají koncepci práva římského, neboť předmětem vlastnictví díla v podobě knihy nebyl samotný text, ale pergamen, na kterém byl text zapsán.³²

6.2 Věci movité a nemovité

Při rozdělení věcí na movité a nemovité lze spatřit negativní právní konstrukce a to, že za věci movité jsou považovány všechny ty, které nejsou nemovité. Občanský zákoník v tomto nově zavádí starou římskou zásadu superficies solo cedit tedy, že povrch ustupuje půdě. Může se zdát, když je tato zásada totožná, že byla doslovně recipována z římského vzoru, avšak není tomu tak zcela, neboť mezi nemovité věci také řadí věcná práva a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon.

³² „Gaius 2, 13: *Tělesné jsou ty věci, kterých je možno se dotknout například pozemek, otrok, šaty, zlato, stříbro a dále nesčetné věci jiné. Netělesné jsou ty, kterých není možno se dotknout. Takovou povahu mají věci, jejich podstatou je právo, například pozůstalost, ususfrukt (nebo) závazky (obligace), jakýmkoli způsobem uzavřené.*“

Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 97–99. ISBN 978–80–7380–054–3.

Tato konstrukce se vymyká římskému právu v tom, že Římané věcná práva považovali za zcela odlišnou formu věcí, a nejednalo se tedy o nemovitou věc. Přiřazení věcných práv k nemovitým věcem nepovažuje autor práce za příliš šťastné, neboť logická dedukce, že nemovitou věcí jsou především pozemky a budovy, toto nespĺňuje. Autor práce má za to, že věcná práva by měla být řešená buď samostatně nebo by se měly zmiňovat především v části práv k věcem cizím. Dalším markantním rozdílem mezi římským a současným právem je v tom, že Římané zásadu, že povrch ustupuje půdě dodržovali zcela a bez výjimek, zatímco dnešní úprava vytváří možnost tuto zásadu obejít, stanoví-li tak jiný právní předpis.

6.3 Věci zastupitelné a nezastupitelné

Dělení věcí na zastupitelné a nezastupitelné vychází v podstatě doslova z římského práva, kdy zastupitelnými věcmi mohou být pouze věci movité, protože mohou být nahrazeny jinou věcí téhož druhu.

Za věc zastupitelnou tedy Římané považovali především takovou věc, která se dá vážit měřit a počítat. U nemovitých věcí by tomu odporovalo to, že každý dům nebo každý pozemek je de facto unikátní a není tedy genericky určený. Konstrukce tohoto ustanovení se také vyznačuje negativním vymezením věcí nezastupitelných, a to tak, že nezastupitelné jsou všechny věci odlišné od zastupitelných. Nezastupitelnými věcmi tedy jsou věci, které existují pouze v jenom exempláři, jako jsou umělecká díla nebo zvířata zvláštních schopností. Římané do výčtu individuálně určených věcí také zařazovali otroky. Rozdělování věcí na zastupitelné a nezastupitelné je důležité zejména pokud se řeší zápůjčka a výpůjčka, protože u zápůjčky dochází k převodu vlastnického práva genericky určených věcí například peněz a při jejich vrácení není důležité, zda se jedná o stejné bankovky či mince, důležitá pro nás je jejich celková nominální hodnota. Naopak u výpůjčky se používají věci individuálně určené. V případě zapůjčení

drahocenného šperku se očekává, že bude tentýž šperk také vrácen a nikoli obdobné množství cenného kovu a drahých kamenů.³³

6.4 Věci zužitelné a nezužitelné

V tomto paragrafu sahá zákonodárce k negativnímu vymezení tentokrát věcí nezužitelných jako všech věcí rozdílných od zužitelných. V současné době je možné pojmy zužitelný a nezužitelný nahradit pojmy spotřebitelný a nespotřebitelný. Litera zákona hovoří o spotřebitelných věcech, které se jejich užitím spotřebovávají, například víno vypitím přestane existovat. Dále se hovoří o jejím zpracování a zcizení. Zpracováním může být např. mletí zrna na mouku a zcizením se rozumí převod práva.

Oproti tomuto římské právo jako zužitelnou věc vidí pouze věc takovou, která se jeho běžným spotřebováváním ničí anebo je měněna. Zvláštní výjimkou byla v římském právu konstrukce, že mezi zužitelné věci patřily i peníze, které se jejich utracením spotřebovaly, avšak je nepochybné, že jejich fyzická podstata byla zachována a pouze se převedlo jejich vlastnictví mezi osobami. Protože v nové právní úpravě není rozvinuta definice věci nezužitelné je možné se domnívat, že bude stejná jako v římském právu, a tedy že se jedná o předměty, které se jejich běžným užíváním neničí a zachovávají si svou podstatu. Mění se pouze jejich hodnota, opotřebovávají se, když u každého předmětu je tato doba různě dlouhá. Kovadlina v kovárně si svou hodnotu a svou kvalitu zachovává podstatně déle než zubní kartáček, který se opotřebuje již během měsíce.³⁴

³³ „*Gaius 3, 90: K poskytnutí zápůjčky dochází pak vlastně jen tehdy, týká-li se věcí, které vážíme, měříme (či) počítáme, jako jsou ražené peníze, víno, olej, obilí, bronz, stříbro, zlato(atd.).*“ Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 39. ISBN 978–80–7380–054–3.

³⁴ „*Inst. 2, 4, 2: Poživací právo je možné zřídit nejen k pozemkům a k budovám, ale také k otrokům, dobytku a dalším věcem, kromě těch, které jsou spotřebitelné, neboť k takovýmto věcem nelze zřídit poživací právo ani podle přirozeného rozumu ani podle práva. K takovým věcem patří víno, olej, obilí, šaty. Jim jsou podobné peníze, neboť také tyto, skrze jejich užívání, zejména neustálým předáváním, v jistém smyslu zanikají.*“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 40. ISBN 978–80–87284–65–0.

6.5 Věci hromadné

Současné ustanovení za věc hromadnou považuje soubor jednotlivých věcí náležejících jedné dané konkrétní osobě a nesoucích společné označení. Tento soubor věcí se pak dá považovat za věc hromadnou. Příkladem hromadné věci může být obchodní závod, ale také sbírka mincí či sbírka známek.

Římské právo používalo dělení podrobnější. Rozlišovalo soubory věcí, které jsou každá jiné povahy, avšak z vůle jednajícího tvoří jeden celek např. pozůstalost. Dále rozlišovalo věci složené, tedy věci jejichž povaha umožňuje, aby se bez poškození oddělily. Jednou z možností byl prsten, který se vnímá jako jedna věc, ale je možné z něj oddělit drahý kámen, a tudíž z jedné věci vzniknou dvě, přičemž obě pak existují jako věci samostatné. Tato konstrukce se v římském právu užívala v případě, kdy byl vytvořen prsten se vsazeným kamenem, který však byl jiné osoby. Prvním krokem v takovém případě bylo požádání o oddělení kamene z prstenu, aby se obnovila jeho samostatná existence a teprve poté bylo možné tento kámen vymáhat, neboť pokud byl kámen stále v prstenu, byl prsten považován za věc hlavní a kámen za jeho příslušenství a příslušenství vždy následovalo osud věci hlavní. Třetí kategorii věcí hromadných tvoří samostatné věci stejné povahy spojené k jednomu účelu. Taková věc se mohla stát předmětem koupě jako celku. Příkladem může být stádo dobytka. Současně lze koupit pouze jeden kus, a v tom případě se jedná o právní konstrukci, která zjednodušovala koupi většího množství téže věci.

6.6 Součást věci

Platná právní úprava uvádí, že „*součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.*“³⁵ Typickým příkladem by se mohl jevit trám ve stavbě, který by teoreticky mohl být oddělitelný, ale vzhledem k narušení statiky domu by ho to, zcela jistě, znehodnotilo. Dále občanský zákoník jako součást věci vidí vše, co je nad i pod povrchem pozemku a vše co je s pozemkem pevně spojeno. Toto dále rozvíjí zásadu superficies solo

³⁵ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 505. [citováno 2024-02-20].

cedit a dále k němu přidává i to, že součástí pozemku je rostlinstvo, které na něm roste. A protože je možné se domnívat, že současná úprava vyhovuje Římské konvenci, je možné prohlásit, že součásti věci následují osud věci hlavní. Koupí domu kupující získá nejen dům, ale i pozemek a vše co je s domem pevně spojeno vč. studny, garáže, stromů, keřů a dalších rostlin, které jsou na pozemku. I když přísně římskoprávně není dům kupován jako věc hlavní, nýbrž pozemek, na kterém se dům nachází, jako věc hlavní, protože povrch ustupuje půdě. Pouze v případě, že se věc oddělí od věci hlavní, a to z vůle vlastníka, může se taková věc stát věcí samostatnou a tím pádem samostatným předmětem právního jednání, tedy pokud jsou jablka otrhána ze stromu, který je součástí půdy stanou se tato jablka samostatnou věcí, kterou lze prodat.

6.7 Příslušenství věci

za příslušenství věci zákonodárce označuje vedlejší věc u věci hlavní, pokud je splněna podmínka, že tato vedlejší věc je určena k tomu, aby se s touto věcí trvale užívala.³⁶ Dále stanovuje, že ani po odloučení vedlejší věci od věci hlavní nepřestává být tato věc jejím příslušenstvím. Příslušenstvím stavby nebo pozemku jsou ty věci, jejichž účelem je trvalé hospodářské využívání s daným pozemkem nebo stavbou. Za příslušenství jsou také označovány úroky a úroky z prodlení společně s náklady na jejich uplatnění.

Příslušenství věci je v římském právu a v občanském zákoníku prakticky stejné. Jako rozdíl se může jevit to, že římské právo systematicky nerozlišuje mezi příslušenstvím a součástí věci. Navíc ještě přidává další znak, který vymezuje příslušenství věci, a to je jeho zkrášlení. Zásada, že příslušenství věci sdílí její právní osud se uplatňuje např. při prodeji věci, kdy by bylo nesmyslné zvlášť prodávat víno a amforu, ve které se víno nachází. Za příslušenství pozemku můžeme v římské době považovat kosu, pluh nebo otroka. V současnosti to může být traktor nebo jiná zemědělská technika. Zajímavý příklad rozlišení mezi součástí lodi a jejím příslušenstvím uvádí Lavolenus v Digestech, kde cituje

³⁶ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 510. [citováno 2024-02-20].

Labeona, který: „říká, že stěžeň je součástí lodi, ale plachta není, neboť téměř všechny lodě jsou nepoužitelné bez stožáru, a tak tvoří část lodě, avšak plachta je spíše příslušenstvím lodě než její součástí.“³⁷

Příslušenství věci nemá neměnnou právní formu a nemusí za každých podmínek následovat osud věci hlavní. Důležité je přání majitele, jak chce s příslušenstvím věci nakládat, neboť pokud se na starožitné skříni rozbije zámek a tato skříň má krásný tepaný klíč je možné klíč začít používat samostatně jako ozdobu.

7. Držba a vlastnictví

Pro seznámení se s tématem a možností srovnávat nový občanský zákoník s římským právem je nutné definovat co je to držba, vlastnictví a také detence.

Držba je právo nakládat s věcí jako s vlastní. Držba je stav faktický.

Vlastnické právo je všeobecné právní panství osoby nad hmotnou věcí. Vlastnické právo je úplné, přímé, absolutní, pružné. Vlastnictví je stavem právním.³⁸

Vlastnictví je vše, co patří určité osobě, která s tímto vlastnictvím může libovolně nakládat. Vlastnictví zavazuje, a proto užitím vlastnického práva nelze obtěžovat nebo poškozovat jiné osoby.³⁹

Detence je stavem faktického působení na věc, i když tato není věcí jeho, ale nakládá s ní tak, jako by mu patřila.

Z těchto definic vyplývá že detence je nejnižší forma zacházení s věcí, kdy je pouze fyzicky ovládána, zatímco v případě držby již existuje vůle tuto věc mít pro sebe a konečně vlastnictví je taková forma, kdy se spojuje její faktické ovládání s vůlí ji ovládat a přidává právo, které mi svědčí.

³⁷ Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona. Lavolenu Dig. 50,16,242.* Praha: Auditorium, 2017, s. 47. ISBN 978-80-87284-65-0.

³⁸ Mgr. Frýdek, Miroslav. *Possessio – držba*. Online. In: Masarykova univerzita Brno. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/law/podzim2009/MP106/um/Possessio.pdf> [citováno 2024-02-20].

³⁹ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1011-1012. [citováno 2024-02-20].

7.1 Držba

Občanský zákoník v prvním paragrafu o držbě uvádí, že držitelem je ten, kdo vykonává právo pro sebe, což ukazuje velký rozdíl oproti vnímání držby v římském právu, které jako držbu označuje faktický stav, kdy je nějaká věc skutečně držena, tedy fyzicky ovládána a za druhé je zde vůle být této věci vlastníkem.

Oproti tomu občanský zákoník mluví o právu, tedy nehmotné věci, čímž si logicky tyto dvě koncepce navzájem odporují. Avšak fyzické působení na věc není její neustálé držení v ruce, ale držba mohla být prováděna i na dálku například na pozemku jeho občasnou návštěvou či pověřením určitých osob, aby se o něj starali.⁴⁰

7.2 Nabytí držby

Zákon říká, že držba se nabývá bezprostředně tím, že se jí držitel ujme. Toto je důležité zejména u institutu vydržení.

Římské právo, stejně jako občanské právo, totiž od nabytí držby začíná počítat lhůtu k jejímu vydržení. Samotná držba se nabývá tím, že se spojí dvě podmínky, a to její ovládání s vůlí danou věc držet. Toto ovšem v praxi může činit výrazné problémy, neboť by se těžce posuzovalo, kdy ona vůle vznikla a zda k tomu vůbec došlo, a proto se primárně přihlíží k podmínce první, a to je ovládání. Známe dvě formy nabytí držby, originální a derivativní. Originální držba je taková, když je osoba prvním držitelem. Derivativní je odvozena od prvního držitele. U derivativního nabytí držby by mohla vyvstat otázka proč koupí určité věci nezískám vlastnictví, i když je učiněno vše nutné pro získání vlastnictví. Odpověď na to je právní zásada, že nelze na druhého převést více práv, než má převodce

⁴⁰ „*Ulpianus Dig. 50, 16, 63: „Ve tvé moci“ je širší než „u tebe“, neboť u tebe označuje cokoli, co je tebou spravováno, ve tvé moci je to, co je jakýmkoli způsobem drženo.“*

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona.* Praha: Auditorium, 2017, s. 52. ISBN 978–80–87284–65–0.

(nemo plus iuris)⁴¹, tudíž pokud je pouhým držitelem nemůže nikdo derivativně nabýt vlastnictví, které vlastník nemá.⁴²

7.3 Řádná držba

V zákoně je uvedeno že držba je řádná v případě, že se zakládá na platném právním důvodu.⁴³ Takovými důvody mohou být například koupě nebo darování. Novodobá úprava proti římské úpravě také přidává z rozhodnutí orgánu veřejné moci, což je zřejmě totéž jako římské rozhodnutí praetora. Obě práva také k řádné držbě udělují možnost její ochrany soudní cestou, avšak v římském právu byla možnost ochrany pojata mnohem širěji než dnes, jelikož se jí mohl domáhat také zloděj.

7.4 Poctivá držba

Poctivou držbu má ten, kdo ji vykonává z přesvědčivého důvodu, že mu náleží právo a nepoctivě drží ten, kterému musí být z okolností jasné, že mu právo poctivé držby nenáleží.⁴⁴

Podobnost římského práva a občanského je v případě poctivé držby téměř dokonale shodná, neboť to, co nyní nazýváme poctivou držbou znalo římské právo pod pojmem *possessio in bonae fidei*, tedy držba v dobré víře. Je nutné nejprve definovat co to vlastně dobrá víra je. Docent Petr Tégl tuto definuje jako: „*jakousi generální klauzuli odkazující na jisté morální hodnoty, a to hodnoty povšechně uznávané a akceptované ve společnosti*“.⁴⁵ což tedy znamená že poctivým

⁴¹ Mgr. Spáčil, Ondřej. *Nabývání od neoprávněného*. Online. In: Bulletin-advokacie.cz. 3. 4. 2014. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nabyvani-od-neopravneneho> [citováno 2024-02-20].

⁴² „*Gaius 2, 66: Podle přirozeného práva nenabýváme ovšem pouze ty (věci), které se stávají naším vlastnictvím tradicí, ale i ty, které získáme okupací, (a sice) proto, že předtím nikomu nepatřily: jako všechno, co se chytá na zemi, v moři či na nebi.*“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-65-0.

⁴³ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 987. [citováno 2024-02-20].

⁴⁴ „*Paulus Dig. 41, 2, 3: Držet lze to, co je hmotné.*“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 51. ISBN 978-80-87284-65-0.

⁴⁵ Mgr. Dořičák, Lukáš. *V dobré víře v objektivním slova smyslu*. Online. In: *epravo.cz – Sbíрка zákonů, judikatura, právo*, 19. 10. 2017. ID: 106519. Dostupné z:

držitelem je ten, kdo si není vědom žádné skutečnosti, která by škodila předchozímu majiteli. Naopak nepoctivý držitel si je vědom, že věc je například ukradená nebo uloupená.⁴⁶

7.5. Pravá držba

Zákonodárce stanovuje právní domněnku, že držba je řádná poctivá a pravá, pokud se neprokáže opak. Ovšem zároveň definuje, co pravou držbou není a za to považuje takovou, do které se někdo svémocně vloudí potajmu nebo lstí anebo chce pro sebe trvale získat to, co mu bylo dáno jen výprosou.⁴⁷

Římské právo je téměř totožné s novým občanským zákoníkem kromě toho, že místo nepravé držby využívá termín vadná držba, a ještě doplňuje další podmínku a tou je držba získaná násilím. Co tedy způsobuje prohlášení držby za nepravou? Vetřel v držbu svémocně mohou být například squatteři, kteří okupují dočasně opuštěný dům. Dalším příkladem může být návštěva, která si z cizího bytu vezme z police sošku, dá si ji do tašky a odejde. Lstí může být slib, že bude daná věc předána někomu jinému a nebude tak učiněno. Všechny tyto příklady se vyznačují jednou společnou věcí, a to tím, že narušují držbu původního držitele a nemají k držené věci žádný právní titul. Obdobně je to v případě výprosy, která zjednodušeně funguje tak, že předání věci je na dobu neurčitou s tím, že může být žádána kdykoliv zpět, není tedy možné, aby člověk, který má detenci se choval tak, jako by měl držbu.

<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-dobre-vire-v-objektivnim-slova-smyslu-106519.html> [citováno 2024–02–20].

⁴⁶ „Paulus Dig. 41, 2, 3, 22: Držbu je možné rozdělit na dva druhy, drženo je buď v dobré víře, nebo ve zlé víře.“

„Paulus Dig. 41, 2, 1, 6: Skrze toho, jehož držíme v dobré víře ať již to je cizí nebo dítě, držbu nabýváme. Pokud ho držíme ve špatné víře, pak se domnívám, že jeho prostřednictvím držbu nezískáme.“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 58. ISBN 978–80–87284–65–0.

⁴⁷ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 991–995.

[citováno 2024–02–20].

7.6 Držba vlastnického práva

O všech ustanoveních, která se zabývají držbou vlastnického práva je možné prohlásit, že jsou shodná s úpravou v římském právu a týkají se především rozsahu oprávnění a právnímu postavení držitelů v dobré víře a ve zlé víře. Lze konstatovat, že oprávnění držitele v dobré víře je shodné s oprávněním vlastníka. Zákon jasně říká, že takovýto držitel může věc držet, užívat, požívat nebo i zničit, a i jinak s ní nakládat a není z toho nikomu odpovědný. Držiteli náleží také všechny plody plodonosných věcí, ze kterých může brát užitky.⁴⁸

Jak je uvedeno výše, držitel je, co se převodu práva týče, omezen tím, že nemůže převést více práv, než má on sám. Z držby tedy nikdy nevznikne vlastnictví.

V části náhrady nákladů je nutné přísně dodržovat rozdíl mezi držitelem v dobré víře a ve zlé víře. Držiteli v dobré víře totiž v případě, kdy musí věc odevzdat majiteli, náleží nejen náklady nutné, ale i náklady vynaložené účelně, které zvyšují užitečnost věci nebo její hodnotu. Naopak u držitele nepoctivého se hradí pouze náklady nutné a musí vydat veškerý užitek, který držbou nabyl a zároveň hradí i to, o co byla zkrácená osoba, které musí držbu vydat jakož i všechnu škodu, která z takové držby vzešla. Římské právo k tomu navíc přidává náklady nadbytečné, což jsou takové, které věc pouze zkrášlují.⁴⁹

7.7 Ochrana držby

Ochrana držby je v římském právu a v dnešním právu chápána jinak. Soudobé právo se soustřeďuje na ochranu práva jako takového před soudem.

Naopak římské právo pracovalo jiným způsobem, a to tak, že pokud byla rušená držba bylo možné požádat o jeden z praetorských interdiktů. První interdikt

⁴⁸ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 996–1002. [citováno 2024–02–20].

⁴⁹ „*Paulus Dig. 50, 16, 79: „Nutné náklady“ jsou takové, které kdyby nebyly vynaloženy, tak by věc buď zanikla, nebo se zhoršila. 1. „Užitečné náklady“, jak říká Fulcinius, jsou takové, které věno vylepšují a ne ty, které jen zabraňují, aby se zhoršilo, to, z čeho ženy získávají důchody.*

2. „Nadbytečné“ jsou ty, které pouze zdobí, avšak nerozmnožují plody: jako jsou kvetoucí záhony a vodotrysky, ozdoby zdí, ploty, malby.“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 63–64. ISBN 978–80–87284–65–0.

směřoval proti tomu, kdo za použití násilí zbavil druhého držení nemovitosti. Druhý interdikt směřoval vůči ozbrojenému násilí, které bylo v římském právu považováno za zcela nepřipustné, a proto jeho působnost nebyla časově omezená a mohl o něj požádat i ten, kdo držel vadně. To jasně ukazuje, že tento druhý interdikt byl mnohem silnější, neboť interdikt, který směřoval pouze vůči běžnému násilí nemohl užít ten, kdo držel vadně a platil pouze na jeden rok. Dalším z mnoha příkladů propracovanosti římského práva je i to, že římské právo za ozbrojené násilí považovalo také útok například holí nebo útok více než jednou osobou.⁵⁰

7.8 Zánik držby

Ze zákona vyplývá, že zánik držby je způsoben tím, že držitel ztratí možnost vykonávat obsah práva. Zaniká v případě, kdy je držitel vypuzen a svou držbu si neuchová svépomocí ani žalobou.⁵¹

Oproti tomu římské právo stanoví že držba se skládá ze dvou prvků, a to hmotného a také volního. Dojde-li ke ztrátě jednoho z nich držba zaniká. Dalším výrazným rozdílem je, že současné právo se smrtí nepojí zánik držby, zatímco v římském právu tomu tak bylo. Mrtvý člověk nemůže držet.

⁵⁰ *Inst. 4, 15: V dalším se budeme blíže zabývat interdikty anebo žalobami, které jsou užívány místo nich. Interdikty měly podobu formálních výroků, kterými praetor buď něco nařídil, nebo zakázal. Učinil to především tehdy, když došlo ke sporu o držbu anebo o jakoby držbu.*

„Inst. 4, 15, 2: Interdikty se dále rozdělují také tím způsobem, že jsou jedny určeny k nabytí držby jiné k jejímu udržení a některé ke znovunabytí držby.“

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017, s. 67. ISBN 978–80–87284–65–0.

⁵¹ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1009–1010.

[citováno 2024–02–20].

8. Vlastnictví

V kapitolách věci a držba byly podrobně rozebrány druhy věcí a jakým způsobem funguje držba. Vzhledem k tomu, že vlastnictví má jako základní prvek držbu určité věci je možné dovozovat, že obsahem vlastnického práva jsou věci hmotné a nehmotné, jak již bylo definováno. Co se týká jeho obsahu je možné vycházet z držby vlastnického práva. Je nutné doplnit, že vlastnictví oproti držbě platí erga omnes, tedy vůči všem, oproti držbě, kde tato zásada neplatila vůči majiteli. Zásadním rozdílem mezi držbou a vlastnictvím je to, že vlastníkově nesvědčí pouze faktická držba a vůle, ale také právo ji z právního titulu vlastnit.

Problematika vlastnictví je v občanském zákoníku velice široce pojatá, a proto se tato bakalářská práce bude zabývat pouze nejvýznamnějšími instituty vlastnictví.

8.1 Omezení vlastnického práva

Sousedská práva jsou taková práva, která narušují zásadu erga omnes a právního panství nad věcí a místo ní dosazují zásadu, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Sousedská práva se týkají zejména imisí, kterými jsou kouř, prach, stín a odpady, kdy těmito imisemi nemohu obtěžovat souseda nad míru přiměřenou poměrům.⁵²

Sousedskými právy se zabývá také římské právo, které taktéž řešilo, že právo jednoho nemůže omezovat právo druhého.

Další formou sousedských práv jsou případy, kdy se na sousední pozemek dostane cizí movitá věc, kdy majitel vedlejšího pozemku bez zbytečného odkladu má tuto věc vydat, případně umožnit majiteli vstup na svůj pozemek, aby si ji mohl odnést.⁵³

Římské právo se k tomuto stavělo tak, že vstup za účelem vyzvednutí vlastních věcí byl omezený, a tedy oproti současné úpravě neplatil obecně.

⁵² Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1011–1012. [citováno 2024–02–20].

⁵³ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1014. [citováno 2024–02–20].

K dalšímu omezení vlastnických práv dochází u plodů spadlých ze stromů a keřů na sousední pozemek.

Toto ustanovení v římském právu vycházelo ze zásady superficies solo cedit tedy jasně stanovovalo, že pokud je strom na mém pozemku, tak i plody, které z něj oddělením spadnou, jsou majitele stromu. Majitel sousedního pozemku měl povinnost vydat je, případně umožnit vlastníkovi si je obden vzít. Moderní úprava oproti tomu jasně stanoví, že tyto plody jsou vlastníka sousedního pozemku s výjimkou toho, kdy sousední pozemek je veřejným statkem.⁵⁴

8.2 Nabytí vlastnického práva

8.2.1 Přivlastnění

Podmínky přivlastnění zákon upravuje splněním těchto podmínek:

- daná věc nikomu nepatří
- přivlastnění nebrání zákonný předpis
- nebrání právo jiného si tuto věc přivlastnit.

Základní podmínkou však je, že původní vlastník tuto věc opustil.

Občanský zákoník se vrací k pojmu věc ničí což je římskoprávní pojem. Rozdíl lze spatřit v tom, že občanský zákoník používá termín nikomu nepatří namísto nemá vlastníka.

Důvodem bude zřejmě skutečnost, že římské právo sahalo k širšímu pojetí věci ničí, protože mezi ně počítalo i věci extra commercium. A zatímco platná úprava staví konstrukci tak, že opuštění je absencí vůle věc držet, římské právo při tomto jednání vyžaduje i fyzický úkon, že tuto věc zahodí.

⁵⁴ *Sousedská práva a nový občanský zákoník*. Online. In: Můj právník.cz. právo srozumitelně. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/sousedska-prava-novy-obcansky-zakonik/> [citováno 2024-02-20].

8.2.2 Nález

Občanskoprávní úprava v institutu nálezů stanovuje domněnku, že každý si chce držet své vlastnictví, a proto stanovuje že nalezené věci nejsou opuštěné, a proto si je jejich nálezce nemůže přivlastnit.

Naopak římské právo podmínku, že si každý chce uchovat vlastnictví na nálezce neklade, a proto si ji ponechat může. Současně však zakazuje dispozici s cizí věcí, včetně té nalezené, a proto před praetorem a soudem muselo proběhnout dokazování, zda věc mohl dotyčný v dobré víře považovat za opuštěnou nebo ne. Tato konstrukce z římského práva je komplikovaná, a proto autor práce považuje současnou úpravu za logičtější.

8.2.3 Přirozený přírůstek

Přirozený přírůstek nemovité věci

Občanský zákoník hovoří o plodech pozemků, které tento pozemek vydává sám od sebe, aniž je obděláván a stanovuje, že se stávají majetkem vlastníka pozemku. Totéž stanovuje o přirozených plodech jiných nemovitých věcí.⁵⁵

Zde se občanský zákoník zabývá věcmi plodonosnými, např. plody z pachtu.

Římské právo k této problematice přistupuje stejně, a to tak, že plody primárně nabývá vlastník plodonosné věci. V tomto ustanovení se opět setkáváme s působením zásady *superficies solo cedit*.

Dalším typem přirozeného přírůstku je přírůstek movité věci. Za tyto movité věci zákonodárce považuje zejména zvířata a plody z nich, připisuje jejich vlastníkovi, což je ve shodě s římským právem, protože se v tomto případě využívá stejné logiky jako u přírůstku nemovité věci.

⁵⁵ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1066–1067. [citováno 2024–02–20].

8.2.4 Umělý přírůstek

Zpracování

Jako zpracování občanský zákoník uvádí situaci, kdy se věc nová vytváří zpracováním movitých věcí více vlastníků a její navrácení v předchozí stav není možný, nebo by se dal provést pouze s velkými náklady. Vlastník nové věci hradí hodnotu věci vlastníkovi, který vlastnictví pozbyl a odměnu za práci platí tomu, kdo práci vytvořil.⁵⁶

Římské právo odlišovalo spojení a zpracování. Občanské právo tyto dva pojmy spojuje do jednoho, a zatímco občanské právo říká, že vlastnictví náleží tomu, kdo materiálem nejvíce přispěl, tak římské právo toto rozlišení považuje za irelevantní. Velkým sporem římských škol v tomto případě bylo, zda vlastníkem se stává vlastník původního materiálu, neboť právě z jeho věcí vzniká věc nová anebo ten, kdo věc zpracoval, neboť bez jeho přispění by nová věc neexistovala.

8.2.5 Vyržení

Řádné vyržení

Institut řádného vyržení jako forma vzniku vlastnictví navazuje na institut držby vlastnického práva uvedeného výše, neboť říká, že ten, kdo drží poctivě nabude věc do vlastnictví. Toto tedy zhojuje právní nejistotu týkající se držby, kdy poctivému držiteli je dána možnost uplynutím času tuto věc již považovat za své vlastnictví. Zároveň také zákon říká, že nepoctivost předchůdce nebrání jeho nástupci, který jedná v dobré víře, aby také mohl vyržet.⁵⁷

Římské právo pojem držby vlastnictví nezná, lze dovozovat, že vyržení je následkem dlouhodobé držby. Navzdory terminologickým rozdílům si však řádné vyržení a držba vlastnictví zachovaly římskoprávní principy v podobě držby v dobré a ve zlé víře. Dále platné právo uvádí, že lze vyržet od nepoctivého

⁵⁶ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1074–1077. [citováno 2024–02–20].

⁵⁷ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1089–1094. [citováno 2024–02–20].

předchůdce, pokud je jeho nástupce poctivý. Lze předpokládat, že tím zákonodárce myslí totéž, co uváděli i staří Římané, a to že zděděním určité věci, která je považována za součást dědictví, tak ani zlá víra předchůdce nebrání vydržení.

8.2.6 Převod vlastnického práva

Rozdíl mezi současným a římskoprávním pojetím převodu vlastnického práva je ve stupních tohoto převodu. Občanský zákoník má jeden stupeň spojující smluvní i faktické předání věci a římský stupně dva.

Prvním stupněm římského práva byla fáze obligační. Ta zakládala povinnost věc odevzdat a druhým stupněm byla fáze věcně právní, tedy faktické předání věci. Římské právo zná také tři různé formy převodu vlastnictví a těmi jsou mancipace, injurecese a tradice. Postupným vývojem se však prosadila pouze tradice jako neformální způsob nabývání vlastnictví, který byl také nejpraktičtější.

9. Kontrakty a obligace

Poslední část práce se věnuje kontraktům a obligacím z nich vycházejících.

Práce se bude věnovat nejtýpčtější formě současného závazkového práva, tedy kupní smlouvě a také třem, velice dobře známým závazkům z práva římského, a to je výpůjčka, výprosa a zápůjčka.

Vztah mezi smlouvou neboli kontraktem a obligací neboli závazkem je známý již z dob římského práva. *Závazek je právní pouto, na jehož základě se činíme povinni něco splnit podle práva naší obce.*⁵⁸

9.1 Kupní smlouva

Zákon říká, že kupní smlouvou se prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu věc, která je předmětem koupě a umožní mu k ní také nabýt vlastnické právo. Naopak

⁵⁸ Bělovský, Petr. *Obligace z kontraktu. Smlouva a její vymahatelnost v římském právu*. Praha: Auditorium, 2021, I. vydání, s. 20. ISBN 978-80-87284-86-5.

kupující se zavazuje, že zaplatí kupní cenu a neplyne-li ze smlouvy něco jiného jsou povinni splnit své povinnosti současně.⁵⁹

Z poznatků výše je možné z textu abstrahovat, že kupní smlouva zavazuje prodávajícího k převodu vlastnické právo určité věci na kupujícího, a naopak kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu v penězích. Jednání probíhají souběžně, pokud není ujednáno jinak.

Římské právo o kupní smlouvě nemluví, ale hovoří o smlouvě trhově, tedy o smlouvě jejíž kauzou byla výměna věcí za peníze. Což je prakticky shodný institut. Trhová smlouva měla v římském právu dlouhý vývoj a jejím základem byla archaická forma převodu vlastnictví, mancipace. Soudobé právo shodně s římským právem mluví o zaplacení kupní ceny a v obou případech se myslí v penězích, i když i toto bylo v římských dobách předmětem sporů. Nakonec se prosadilo, že výměna zboží, kde nefigurují peníze je permutatio, tedy směna zboží.

Jak již bylo uvedeno u převodu vlastnického práva, římské právo smlouvu uzavírá dvěma jednáními, zatímco současné právo jasně hovoří o splnění povinnosti současně, pokud neplyne ze smlouvy něco jiného. První fází římského kontraktu totiž byl consensus, což je shodná vůle stran, které se kontraktu účastní a pokud tato shodná vůle nastala došlo k perfekci kontraktu. Druhou fází je faktické předání věci. V římském právu také, oproti dnešnímu, nenalezneme pro prodávajícího povinnost přenést na kupujícího vlastnictví. Prodávající byl povinen pouze věc odevzdat, to znamená převést držbu, která mohla, ale nemusela být převodem vlastnictví. Pokud však byl kupující v dobré víře, mohl tuto věc vydržet. Oproti dnešnímu pojetí, kde lze získat právní jistotu, že kupní smlouvou je nabyto vlastnictví, je římskoprávní pojetí v tomto problematické.

Vedlejší náležitostí dnešní úpravy kupní smlouvy je cena, která musí být ujednána dostatečně určitě, tím je myšleno i to, když je dostatečně určitě ujednána aspoň

⁵⁹ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 1724–1730. [citováno 2024–02–20].

způsob jejího určení. Avšak u věcí movitých není ani určení ceny podstatnou obsahovou náležitostí, protože pokud není určena, zaplatí se cena obvyklá.⁶⁰

Naproti tomu římské právo vidělo stanovení ceny jako podstatnou náležitost při uzavírání kupní smlouvy s tím, že cena měla být především skutečná a určitá, a to z toho důvodu, že stanovování cen v té době nebylo pevně určeno, tak jak tomu je v současnosti. Cena se stanovovala po vzájemné dohodě prodávajícího a kupujícího. Klasičtí římscí právníci dokonce v případě stanovování ceny mluvili o tom, že při obchodování je možné se vzájemně klamat.

9.2 Povinnosti kupujícího a nebezpečí škody na věci.

Z občanského zákoníku vyplývá že nebezpečí náhodné škody přechází na nakupujícího převodem vlastnického práva. Toto nebezpečí také přechází již samotným převzetím věci a tentýž důsledek má i případ, že si kupující věc nepřevzme, ač mu to prodávající umožnil.⁶¹

Specifičností římskoprávní úpravy je již dříve zmíněná dvoufázovost kupní smlouvy, neboť samotná perfekce kupní smlouvy zakládá pouze obligaci předmět koupě převést na kupujícího, a to formou neformální tradice nebo formou formální, a to mancipací nebo iniurecessí. Právě z důvodu oné dvoufázovosti se klasická římská jurisprudence zabývala otázkou, kdo je v intervalu mezi perfekcí smlouvy a předáním předmětu smlouvy odpovědný za náhodné zničení, poškození anebo ztrátu věci, takzvané periculum. K tomu Paulus uvádí stanovisko, že v okamžiku perfekce smlouvy postihuje náhoda kupujícího. Je tedy v zájmu kupujícího, aby si svou věc převzal co nejdříve, protože zánik věci ho nezprošťuje povinnosti zaplatit kupní cenu. Výjimkou byl však vis maior neboli vyšší moc, která kupujícího této povinnosti naopak zprošťuje v případě, že věc zanikla ještě před jejím předáním. V porovnání s platnou právní úpravou je zřejmé, že ač kupní smlouva v římském

⁶⁰ Prof. Plecítý, Vladimír, CSc.; doc. JUDr. Mgr. Salač, Josef, Ph.D.; JUDr. Mgr. Bajura, Jan, Ph.D. a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.301. ISBN 978-80-7552-703-5.

⁶¹ Prof. JUDr. Marek, Karel, CSc. *Aktuálně ke kupní smlouvě*. Online. In: Advokátní deník online, 10. 1. 2022. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/10/aktualne-ke-kupni-smlouve/> [citováno 2024–02–20].

právu byla dvoufázovým procesem, tak odpovědnost za případnou škodu byla formulována stejně.

9.3 Odpovědnost za evikci

Současná právní úprava institut odpovědnosti za evikci nezná, avšak zná institut nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Ten chrání osobu, která nabývá vlastnictví, pokud byla, v dobré víře, v oprávnění druhé strany, vlastnické právo převést. Otázkou je, jak bude u soudu potom tato dobrá víra posuzována. Právní jistotu dá až čas, díky institutu vydržení v dobré víře, který již byl řešen.⁶²

Ač přes jiné názvosloví, jedná se o tentýž problém, který řešili staří Římané, a to že pokud byla koupí získána věc od prodávajícího, tak není žádoucí, aby za kupujícím přišel skutečný majitel, který by požadoval vydání této věci. Institut římskoprávní evikce vznikl postupem času z mancipace, neboť povinností prodávajícího u mancipace bylo, aby u soudů přišel na pomoc kupujícímu a udržel tím jeho vlastnictví. „*Fakticky znamenala pro prodávajícího odpovědnost za evidenci u manipulačního trhu vlastně převzetí kompletní procesní odpovědnosti.*“⁶³ Pokud kupující u soudu v indikační spor prohrál, musel kupující vydat žalovanou věc a prodávající, pokud nedokázal vlastnictví obhájit, musel následně kupujícímu uhradit dvojnásobek tržní ceny věci. U smlouvy tržové se tato odpovědnost prodávajícího sjednávala formou stipulace, tedy slavnostního slibu.

Rozeznáváme dva druhy stipulací:

- stipulatio duplae, která zavazovala k úhradě dvojnásobku hodnoty věci, pokud došlo k odejmutí věci na základě rozsudku.
- stipulace obsahující závazek habere licere, tedy nechat mít. Čímž prodávající ručil za to, že mu žádná třetí osoba neodejme předmět koupě na základě práva, což ještě neznamenal, že by ručil i za to, že nikdo nemá

⁶² Mgr. Kotrnochová, Tereza. *Koupě kradené věci – stali jste se opravdu vlastníkem?* Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 12. 4. 2016 ID: 100885. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/koupe-kradene-veci-stali-jste-se-opravdu-vlastnikem-100885.html> [citováno 2024–02–20].

⁶³ Bělovský, Petr. *Obligace z kontraktu. Smlouva a její vymahatelnost v římském právu.* Praha: Auditorium, 2021, I. vydání, s. 208. ISBN 978–80–87284–86–5.

lepší právní titul než kupující. Ručil však za to, že tato osoba svoje právo neuplatní anebo díky prodávajícímu bude ve vymáhání neúspěšná.

V průběhu času došlo k tomu, že se tyto stipulace staly natolik využívanými, že se nakonec odpovědnost prodávajícího za právní vady věci stala součástí kupní smlouvy. Je tedy patrné, že platná právní úprava spíše předpokládá poctivost prodávajícího. Kupujícího chrání institut dobré víry. Dobrá víra se předpokládá i u institutu vydržení.

Oproti tomu římské právo bylo k osobě prodávajícího přísnější a chtělo po něm dvojnásobek ceny, kterou kupující zaplatil, pokud o předmět koupě přišel.

9.4 Odpovědnost za vlastnosti a faktické vady věci

Platná právní úprava říká, že pokud je předmětem koupě věc jednotlivě určená a kupující si ji před uzavřením smlouvy mohl prohlédnout, neodpovídá prodávající za vady, které byly v době prohlídky zjevné s výjimkou, kdy prodávající kupujícího ujistil, že předmět je bez vad. V takovém případě odpovědnost nese.⁶⁴

V římském právu byl v počátcích problém se zajištěním odpovědnosti za vlastnosti a faktické vady z důvodu, že musel být zřízován speciální závazek, kterým prodávající odpovědnost přibíral a nebylo možné ji zřídit i jednoduchou stipulací, a proto bylo velice složité se jej domoci. To představovalo problém zejména u finančně náročných koupí, jako byla koupě otroků či dobytka. Problematiku postupem času vyřešil formou ediktu kurulský aedil, který uložil povinnost veřejně hlásit vady prodávaných věcí a dovolil, že může ručit stipulací, čímž celý proces výrazně zjednodušil. Zajímavostí je, že v Digestech je možné se dočíst, že za vadu otroka se nepovažuje jeho chlípnost či drzost, ale například to, že se dopustil vraždy. Aedilové také dali kupujícímu možnost využít dvou nových žalob, a to *actio redhibitoria* a *actio quanti minoris*. První z těchto žalob směřovala k navrácení

⁶⁴ *Odpovědnost za vady prodané věci – zjevné a skryté vady, věc, jak stojí a leží, záruční doba.* Online. In: epravo.cz – Sbírka zákonů, judikatura, právo, 20. 1. 2003, ID: 20681. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-vady-prodane-veci-zjevne-a-skryte-vady-vec-jak-stoji-a-lezi-zarucni-doba-20681.html> [citováno 2024–02–20].

kupní ceny případně k dvojnásobku tržní hodnoty. Druhá byla určena k tomu, aby kupující získal slevu z kupní ceny. Podmínkou uplatnění těchto žalob bylo, že daná vada musela existovat již v době perfekce kupní smlouvy. Za vadu bylo považováno, i to že věc nemá vlastnosti, které prodávající uvedl. Příkladem může být koupě otroka, o kterém prodávající tvrdil, že čte a píše řecky, aby kupujícímu pomáhal s obchodem, ale tento otrok byl v reálu negramotný a o Řecku nikdy neslyšel. Je nutno dodat, že veškerá uvedená úprava se netýkala věcí zastupitelných, protože v jejich případě se dodání vadných věcí nepovažovalo za řádné plnění.

Platná právní úprava se tímto samozřejmě také zabývá, nicméně hovoří o takzvaných zjevných a skrytých vadách. Zatímco odpovědnost za zjevné vady je na straně kupujícího, protože je schopný běžnou prohlídkou věci tuto vadu vidět, tak u skryté vady je odpovědnost na straně prodávajícího. Za vadu se považuje i nedostatek vlastností kupované věci, a to i v případě, že se projevily později. Z toho vyplývá, že pokud je kupující ujištěn o specifické vlastnosti, kterou není schopný rozeznat a touto vlastností daná věc nedisponuje, je z tohoto jednání prodávající právně odpovědný.

9.5 Zápůjčka

V současné právní úpravě je podstatou zápůjčky přenechání zastupitelné věci, tedy věci druhově určené vydlužiteli k užívání. Znamená to, že povinností vydlužitele je vrátit věc stejného druhu. *„U zápůjčky není rozhodující, zda je sjednána na dobu určitou či neurčitou a zároveň může být sjednána jako úplatná, ale také jako bezúplatná. Tato smlouva může být sjednána ve formě písemné i ústní. Zápůjčka vzniká fyzickým předáním předmětu zápůjčky, tudíž se jedná o kontrakt reálný.“*⁶⁵

V římském právu se zápůjčka nazývala mutuum neboli vzájemný. V případě zápůjčky vlastník převáděl danou sumu peněz nebo genericky určené věci

⁶⁵ Prof. Plecítý, Vladimír, CSc.; doc. JUDr. Mgr. Salač, Josef, Ph.D.; JUDr. Mgr. Bajura, Jan, Ph.D. a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.312–313. ISBN 978-80-7552-703-5.

do vlastnictví dlužníka s tou podmínkou, že je dlužník ve stanovené lhůtě a ve stejném množství převede zpět. Jak z tohoto vyplývá předmětem zápůjčky se mohly stát pouze genericky určené věci a také osoba vypůjčitele musela být majitelem věci, která se vypůjčila. Tím se odlišuje od smlouvy tržové, kde vlastnictví věci nebylo důvodem pro neplatnost kontraktu. Z podstaty věci se jedná o asynallagmatický úkon, ve kterém byl zavázaným pouze dlužník, který byl povinen předmět zápůjčky vrátit. Vypůjčitel neměl vůči zapůjčiteli žádné závazky. Zápůjčka nahradila dříve používané nexum, které však nebylo příliš oblíbené, jelikož ten, kdo nemohl plnit, mohl propadnout do otroctví pro neplnění dluhu. Zápůjčka byla převážně v písemné formě, ale mohla mít i formu ústní.

Předpokladem vzniku mutua bylo:

- odevzdání samotné věci – reálný kontrakt
- souhlas smluvních stran.

V římském právu, stejně jako dnes, bylo u zápůjčky možné sjednat úroky. Úroky se sjednávaly pomocí stipulace. Vzhledem ke skutečnosti, že úroky nebyly součástí mutua, musely se pak žalovat zvlášť. Z tohoto je zřejmé, že zápůjčka v římském právu a v novém občanském zákoníku je prakticky úplně stejná. S drobnou výjimkou, že úroky ze zápůjčky jsou již součástí samotné zápůjčky a v případě řízení před soudem by se jak úrok, tak samotná zápůjčka řešila společně.

9.6 Výpůjčka

Dle platného zákona je podstatou výpůjčky bezúplatné přenechání věci (individuálně určené) jiné osobě na dobu dočasnou.⁶⁶

Římské právo také znalo výpůjčku, kterou nazývalo commodatum. Jedná se o reálný kontrakt, ve kterém komodant, tedy vypůjčitel, odevzdává

⁶⁶ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 2193–2195. [citováno 2024–02–20].

komodátorovi individuálně určenou věc k dočasnému a bezplatnému užívání. Rozdíl mezi výpůjčkou a zápůjčkou je tedy v tom, že výpůjčka se týká věci individuálně určené, oproti zápůjčce, která se týká věcí genericky určených. Přesto není zcela vyloučeno, že by předmětem výpůjčky nemohly být například peníze, které jsou genericky určené obecně. To však nemusí platit vždy. Příkladem jsou peníze určené pro numismatickou výstavu. Předmětem výpůjčky mohou být jak věci movité, tak nemovité. Podstatné je, že vypůjčitel má pouze faktickou držbu věci, tedy detenci. To znamená, že osoba vypůjčitele nemůže jednat jako by byla držitelem či majitelem, neboť zde chybí vůle věc považovat za vlastní a nemůže vzniknout ani bona fide, neboť vypůjčitel si je vědom, že není ani majitelem ani držitelem. Dále římské právo stanoví, že komodat nemusí být nutně vlastníkem věci.⁶⁷ Aktivní legitimace komodata není omezena tím, že by vypůjčitel musel být vlastníkem věci. Výpůjčka je tedy platná i v případě, že by vypůjčitelem byl zloděj nebo lupič.

Jak v římském právu, tak v občanském zákoníku je určeno, že osoba vypůjčitele je odpovědná za ztrátu nebo zničení vypůjčené věci a také, že vypůjčitel nemůže vypůjčenou věc přenechat další osobě, bez dovolení půjčitele. Povinností vypůjčitele je užívat věc běžným způsobem.⁶⁸

V římském právu překročení rozsahu využívání vypůjčené věci bylo bráno jako nedovolené užití cizí věci neboli furtum usus. Vypůjčitel, v římském právu, je povinen nakládat s vypůjčenou věcí tak, aby předcházel vzniku škody či její ztrátě, a to bez ohledu na to, zda jí zrovna využívá či nikoliv. Z důvodů, že římské právo vnímalo výpůjčku, ze které čerpá výhody především vypůjčitel, byla na něj kladena podmínka, aby se k věci choval jako nejsvědomitější vlastník. A však ani půjčitel nebyl zcela vyjmut z možnosti být vypůjčitelem žalován, a to v případě náhrady škody, pokud věc vypůjčená byla vadná a tato vada způsobila vypůjčiteli škodu. Dnešní úprava zavádí povinnost půjčitele přenechat věc ve způsobilém stavu k užívání. V případě, že půjčitel vady zatají a vypůjčiteli vznikne tímto škoda, je

⁶⁷ Bělovský, Petr. *Obligace z kontraktu. Smlouva a její vymahatelnost v římském právu*. Praha: Auditorium, 2021, I. Vydání, s. 260. ISBN 978–80–87284–86–5.

⁶⁸ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 2193–2195. [citováno 2024–02–20].

půjčitel povinen ji nahradit. Pokud však jsou vady zjevné půjčitel takovou škodu hradit nemusí.⁶⁹

Je tedy zjevné, že mezi občanským a římským právem panuje shoda ohledně institutu výpůjčky, a to ve všech podstatných náležitostech. Drobná změna je pak pouze v názvosloví.

9.7 Výprosa

Občanský zákoník v souvislosti s institutem výprosy stanoví, že pokud půjčitel někomu bezplatně přenechá k užívání věc, aniž se ujedná na jak dlouhou dobu a nestanoví-li se ani účel, ke kterému se má užívat vzniká tímto výprosa. Dále je stanoveno, že výprosník nemůže věc vrátit kdykoliv, protože tímto navrácením by mohl půjčiteli způsobit potíže. Výprosník je odpovědný za škodu, kterou na dané věci způsobí, ledaže by prokázal, že ji používal způsobem přiměřeným. Pokud výprosník, bez souhlasu půjčitele, tuto věc poskytl k užívání někomu jinému, je odpovědný za škodu, která takto vznikla, ledaže by k ní došlo i jinak. Pokud se věc ztracená výprosníkem později nalezne, nenabude právo si věc ponechat, nýbrž jí vrátí půjčiteli a ten mu na oplátku vrátí náhradu, která mu byla poskytnuta.⁷⁰

V římském právu se o výprose mluví jako o precariu a stejně jako v právu současném je tento kontrakt převodem detence na prekaristu, a to bezúplatně s podmínkou, že věc může kdykoliv požadovat zpět. I v tomto případě se jedná o reálný kontrakt, neboť jeho vznik se váže na předání věci prekaristovi. Římské právo nestanovuje pro půjčitele žádné povinnosti vůči prekaristovi, a to ani náhradu nákladů nebo škody, kterou vyprošená věc mohla způsobit. Je nutné odlišit, že v případě výprosy se nejedná o převod vlastnictví nýbrž zmiňované detence, a z tohoto nemůže dojít k převodu vlastnictví ani držby. Z těchto důvodů

⁶⁹ *Odpovědnost za vady prodané věci zjevné a skryté, věc, jak stojí a leží, záruční doba.* Online. In: epravo.cz – Sbíрка zákonů, judikatura, právo, 20. 1. 2003, ID: 20681. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-vady-prodane-veci-zjevne-a-skryste-vady-vec-jak-stoji-a-lezi-zarucni-doba-20681.html> [citováno 2024–02–20].

⁷⁰ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012.* Online. In: *Zákony pro lidi.* Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>, § 2189–2192. [citováno 2024–02–20].

římská právní věda neuznávala zpočátku precarium za kontrakt, na který by byly vázány právní účinky. Byl považován pouze za faktický stav. Jediná odpovědnost precaristy byla hrubá nedbalost culpa lata. Vzhledem k tomu že precarista měl věc v detenci mohl se jejímu odnětí bránit pomocí takzvané odvozené držby, kterou měl zprostředkovaně přes osobu, od které měl věc přenechanou k užívání. Příkladem využití výprosy mohlo být předání věci z tržové smlouvy ještě předtím, než byla zaplacená kupní cena.

Současná právní úprava je tedy, co se výprosy týká, koncipována více k osobě, od které se věc půjčuje, neboť i ta odpovídá za škodu. Avšak jádro tohoto institutu je velice podobné římské předloze.

10. Závěr

Tématem mé bakalářské práce byl odraz římského práva v občanském zákoníku. Já tento odraz našel a v částech práva, kterým jsem se věnoval, je odkaz římského práva natolik výrazný, až mě to mnohdy zarazilo. Některé instituty jsem považoval za moderní a netušil jsem, že jejich počátky sahají až do starého Říma. Chci se tedy v tomto závěru vydat na cestu. Cesta to byla napínavá.

V první části své práce jsem se věnoval historii římské právní vědy, kde jsem se seznámil s vývojem římského práva, nejdůležitějšími díly a nejproslulejšími právníky své doby, jejichž jména a díla odolalo času a stala se nesmrtelnými. Četl jsem o tom, jak se římské právo vyvíjelo, jaké nástrahy na něj čekaly, ale i to, že mělo svůj vrchol i pád, ale nakonec vše dobře dopadlo. V druhé části jsem se soustředil na historii práva českého a nový občanský zákoník. České právo to také nemělo nijak jednoduché a prošlo si mnoha etapami až do současnosti. Autoři nového občanského zákoníku, v důvodové zprávě k jeho vzniku, odkazují na připravovaný zákoník z roku 1937, který však vycházel ze zákoníku ABGB a pokud bychom pokračovali do historie dál, po krůčcích, jak se na sebe vývoj práva odkazoval, došli bychom až do období římské říše, a proto se odkazují také na římské právní tradice. Také zdůrazňují, že tento nový kodex vrátí právo zpět do rodiny evropských zemí. Konečně je notoricky známo, že současné evropské právo vychází z práva starého Říma. Římské právo je půdou, na které vyrostl majestátní strom a jeho větvemi jsou jednotlivé zákoníky, nejen evropských zemí, které z něj vyrůstají, což se mi zdá přiléhavé, protože jednou z hlavních zásad v římského právu je *superficies solo cedit* – povrch podléhá půdě.

Má cesta za poznáním římského práva v občanském zákoníku pokračovala věcmi, jejichž právní rozdělení a vyjádření není tak dalece odlišné od svého starého předchůdce. Možná staří Římané neznali nehmotné věci, jak je známe dnes, ale to je dáno historickým pokrokem nikoliv tím, že by to nedokázali, pokud by se s touto problematikou setkali. Přeci jen jsme se v 21. století v České republice opět vrátili k tomu, že jsme zavedli starořímskou zásadu, že povrch podléhá půdě a možná jsme se měli inspirovat i více, protože jeho starořímská předloha má to

kouzlo, že platí zcela univerzálně. Možná by to dnes už nebylo možné, díky historickému vývoji, přesto se mi absolutnost této zásady ještě z v římských dob, líbí. Pokud bych mohl zákonodárcům něco doporučit, bylo by to, aby tuto starořímskou zásadu jednoznačně paragrafově zakotvili v občanském zákoníku. Je to totiž institut staronový a natolik významný, že si zaslouží komplexní úpravu na jednom místě tak, aby ten, kdo jej hledá nemusel sbírat drobečky v jednotlivých paragrafech, které tuto zásadu upravují.

Poté co jsem pronikl do práv věcí mě čekala kapitola věcných práv, a to právo držby a právo vlastnické. Tyto kapitoly na sebe logicky navazovaly a rozšířily mou znalost v tom, jak s objekty práv zákon zachází. Dozvěděl jsem se nejen co je bona fide, ale i to, co si o ní Římané mysleli, i to, jak na ni nahlížíme dnes. Také jsem se seznámil s latinskou formulkou nemo plus iuris, která se mnohým může zdát překvapivá, protože to, že něco koupím ještě pořád nemusí znamenat, že jsem této věci vlastník. To platilo kdysi a platí to i dnes. Když jsem se zabýval vlastnictvím utkvěla mi v paměti zejména slova erga omnes nebo právní panství nad věcí. Tato slova zní možná na první pohled nepřístupně, avšak po jejich prostudování zjistíme, že jejich obsah používáme dnes a denně, protože to, že nějaká věc je moje a nikdo mi jí nemůže jen tak vzít je přeci totéž co erga omnes. A také to, že když se rozhodnu svůj telefon rozbít, prodat nebo zahodit či jen odložit do krabice je vyjádřením mého právního panství nad věcí. Nesmím však zapomenout ani na sousedská práva, protože i erga omnes, stejně jako právní panství nad věcí, má přeci jen své hranice, protože tyto svá práva vykonává i druhý a chce je nerušeně používat stejně jako já a musíme nalézt společný kompromis.

Svou cestu jsem zakončil kontrakty čili smlouvami a obligacemi, tedy závazky z těchto smluv vyplývajících. Tato kapitola pro mne byla opravdu náročná, protože vývoj římského práva byl velice dlouhý, a proto i komplikovaný. Proniknutí do římských smluv je neuvěřitelnou výpravou do historie, když kupříkladu taková smlouva trhová měla velice působivý vývoj a byla až vyvrcholením cest, které byly buď příliš náročné nebo byly cestami slepými. Plně rozumím tomu, proč Římané na konci vývoje již nechtěli podstupovat mancipační převod vlastnictví, protože

i když musel být tento spíše obřad nežli právní jednání velice poutavý, musel být také značně nepraktický. Což jasně ukazuje na to, že Římané přemýšleli jako my dnes. Je dobré zachovat si tradice a vycházet z nich, avšak doba se neustále mění a právo se jí musí přizpůsobit. Na tomto místě bych opět chtěl dát návrh na případnou novelizační činnost v občanském zákoníku, a to v podobě jeho názvosloví, protože pokud dokázali Římané uznat, že je dobré si ponechat jen to, co funguje a co všichni znají, protože právo je především právem lidí, není možné jej dnes tvořit často až s archaickými termíny, které v dnešní uspěchané době nemohou uspět před širokou veřejností, pro kterou by právě soukromé právo mělo být právem nejdůležitějším.

Má cesta, snad i z respektu k římskému právu, končila tradičními římskými smlouvami, a to zápůjčkou, výpůjčkou a výprosou. Jejich určení a smysl se od svých antických počátků téměř nezměnily, což pouze dokazuje, jak římské právo svou kvalitou odolalo zubu času. Snad budoucí generace, při komparistice dnešního práva s právem římským, nebude muset nevěřícně kroutit hlavou nad tím, co jsme to udělali, ale budou hrdě říkat, že jsme dědictví starého Říma zachovali i pro ně.

A tímto jsem došel na konec své cesty. Věřím, že to, co jsem si na začátku předsevzal, a to rozšíření mých znalostí římského práva se povedlo, i když vím, že pouze přejíždím konečky prstů po ohromné mase římského práva. Protože zejména při studiu kontraktů jsem si uvědomil, jak ohromně komplikované a spletité byly žaloby v římském právu. Složitost této materie by si však vyžádala mnohem více prostoru a mnohem více času, než je náplň této bakalářské práce.

11. Seznam použité literatury

Bělovský, Petr. *Obligace z kontraktu. Smlouva a její vymahatelnost v římském právu*. Praha: Auditorium, 2021, I. vydání. ISBN 978–80–87284–86–5.

Bílý, Libor Jiří. *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80–7201–429–3.

Blaho, Peter; Skřejpek, Michal. *Justiniani Institutiones, Justiniánské instituce*. Praha: Nakladatelství Karolinum, I. vydání. ISBN 978–80–246–1749–7.

Prof. JUDr. Gerloch, Aleš, CSc. *Teorie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 8. aktualizované vydání, 2021. ISBN 978–80–7380–838–9.

Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc.; prof. JUDr. Urfus, Valentyn, CSc.; doc. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo*. Praha: Nakladatelství BECK, 1995. ISBN 80–7179–031–1.

Prof. JUDr. Kincl, Jaromír, DrSc. *Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978–80–7380–054–3.

Prof. Plecítý, Vladimír, CSc.; doc. JUDr. Mgr. Salač, Josef, Ph.D.; JUDr. Mgr. Bajura, Jan, Ph.D. a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5.

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, DrSc.; doc. JUDr. Bělovský, Petr, Dr.; JUDr. Falada, David, Ph.D.; JUDr. Šejdl, Jan, Ph.D.; *Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny zákona*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978–80–87284–65–0.

Seznam internetových zdrojů:

Česko. *Důvodová zpráva k občanskému zákoníku 2012*. Online. In: Praha. 2012. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník ze dne 22. 3. 2012*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Verze 12. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>,

Derogace. Online. In: iuridictum Encyklopedie o Právu. Stránka byla naposledy editována 18. 2. 2007 v 17:12.

Dostupné z:

<https://iuridictum.pecina.cz/w/Derogace>

JUDr. Schön, Monika, Ph.D., *Komentář zákona 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 490*. Online. Verlag Dashöfer.

Dostupné z:

<https://www.du.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-490-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojfP1DmnWo4O-Y18zWqLrK87za8wA/>

Mgr. Dořičák, Lukáš. *V dobré víře v objektivním slova smyslu*. Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 19. 10. 2017. ID: 106519.

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-dobre-vire-v-objektivnim-slova-smyslu-106519.html>

Mgr. Frýdek, Miroslav. *Possessio – držba*. Online. In: Masarykova univerzita Brno.

Dostupné z:

<https://is.muni.cz/el/law/podzim2009/MP106/um/Possessio.pdf>

Mgr. Kessler, Tomáš. *Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku*. Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 19. 4. 2012, ID: 82444

Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

Mgr. Kotrnochová, Tereza. *Koupě kradené věci – stali jste se opravdu vlastníkem?* Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 12. 4. 2016 ID: 100885.

Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/koupe-kradene-veci-stali-jste-se-opravdu-vlastnikem-100885.html>

Mgr. Spáčil, Ondřej. *Nabývání od neoprávněného*. Online. In: Bulletin-advokacie.cz. 3. 4. 2014. Dostupné z:

<http://www.bulletin-advokacie.cz/nabyvani-od-neopravneneho>

Odpovědnost za vady prodané věci – zjevné a skryté vady, věc, jak stojí a leží, záruční doba. Online. In: epravo.cz – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 20. 1. 2003, ID: 20681.

Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-vady-prodane-veci-zjevne-a-skryte-vady-vec-jak-stoji-a-lezi-zarucni-doba-20681.html>

Otto, Jan. 1900. *Ottův slovník naučný*. Online. S. 597.

Dostupné z:

<https://archive.org/details/ottvslovnknauni29ottogoog/page/596/mode/2up?view=theater>

Otto, Jan. 1900. *Ottův slovník naučný*. Online. S.951.

Dostupné z

<https://archive.org/details/ottvslovnknauni37ottogoog/page/n950/mode/2up?view=theater>

Prof. JUDr. Marek, Karel CSc. *Aktuálně ke kupní smlouvě*. Online. In: Advokátní deník online, 10. 1. 2022.

Dostupné z:

<https://advokatnidenik.cz/2022/01/10/aktualne-ke-kupni-smlouve/>

Prof. JUDr. Skřejpek, Michal, CSc. *Římské právo a nový občanský zákoník I.: Věci a jejich dělení*. Online. In: Všehrd – Spolek českých právníků.

Dostupné z:

https://www.vsehrd.cz/clanek/rimske-pravo-a-novy-obcansky-zakonik-i-veci-a-jejich-deleni_b6ab7106-bd6f-4b5a-a882-d7084432f9d9

Římské právo. Online. In: iuridictum Encyklopedie o Právu. Stránka byla naposledy editována 16. 8. 2016 v 14:59.

Dostupné z:

https://iuridictum.pecina.cz/w/%C5%98%C3%ADmsk%C3%A9_pr%C3%A1vo

Sousedská práva a nový občanský zákoník. Online. In: Můj právník.cz. právo srozumitelně. Dostupné z:

<https://muj-pravnik.cz/sousedska-prava-novy-obcansky-zakonik/>